

Møte torsdag den 10. juni kl. 10 President: **K i r s t i K o l l e G r ø n d a h l**

D a g s o r d e n (nr. 106):

1. Innstilling fra næringskomiteen om verdiskaping og miljømuligheter i skogsektoren. (Skogmeldingen) (Innst. S. nr. 208 (1998-99), jf. St.meld. nr. 17 (1998-99))
2. Innstilling fra næringskomiteen om reindriftsavtalen 1999-2000, om dekning av kostnader vedrørende radioaktivitet i reinkjøtt, og om endringer i statsbudsjettet for 1999 (Innst. S. nr. 206 (1998-99), jf. St.prp. nr. 54 (1998-99))
3. Referat

Presidenten: Representantene Olav *Akselsen* og Annelise *Høegh*, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Den innkalte vararepresentant for Telemark fylke, Kari Lise *Holmberg*, har tatt sete.

Det foreligger tre permisjonssøknader:

- fra Fremskrittspartiets stortingsgruppe om permisjon for representanten Fridtjof Frank *Gundersen* torsdag den 10. juni for å delta i et møte i politisk komite i Den vesteuropeiske unions parlamentariske forsamling i Paris
- fra representanten Dagrun *Eriksen* om permisjon i tiden fra og med 14. juni til og med 17. juni, og fra representanten Anne Helen *Rui* i tiden fra og med 15. juni til og med 17. juni – begge for å delta i et møte i regi av NATO-parlamentarikerforsamlingen i Latvia

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknadene behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden:
For Vest-Agder fylke: Sigmund *Kroslid*
For Akershus fylke: André *Kvakkestad*
For Vestfold fylke: Trond *Mathisen*
3. Trond *Mathisen* innvelges i Lagtinget for den tid han møter for representanten Anne Helen *Rui*.

Presidenten: André *Kvakkestad* er til stede og vil ta sete.

Presidenten vil foreslå at det blir en endring i ukeprogrammet for Stortinget for i dag. Endringen går ut på at det settes møte i Stortinget i dag kl. 18.00. Det vil i det møtet bli gitt en redegjørelse av statsministeren om Kosovo.

– Det anses vedtatt.

S a k n r . 1

Innstilling fra næringskomiteen om verdiskaping og miljømuligheter i skogsektoren. (Skogmeldingen) (Innst. S. nr. 208 (1998-99), jf. St.meld. nr. 17 (1998-99))

Presidenten: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 40 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 35 minutter, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Høyre 15 minutter hver, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Venstre og Tverrpolitisk Folkevalgte 5 minutter hver.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Dette anses vedtatt.

Leif Helge Kongshaug (V) (ordfører for saken):

Stortinget har til behandling St.meld. nr. 17 for 1998-99 om Verdiskaping og miljø – muligheter i skogsektoren.

Næringskomiteen sier seg i innstillingen svært tilfreds med at det er lagt fram en egen stortingsmelding om norsk skogpolitikk. Også når det gjelder innholdet, er komiteen positiv og godt samlet om hovedtrekkene i skogpolitikken framover.

Mange positive krefter har vært med i arbeidet med saken. Skogpolitikken er svært viktig for næringsutvikling, forvaltning av natur og miljøverdier og for distriktpolitikken.

Innstillingen understreker behovet for en aktiv politikk på dette området for å utløse økt verdiskaping og ta vare på miljøhensynene. Disse tingene henger sammen. I et internasjonalt marked er det helt avgjørende at norsk skognæring kan vise til høye miljøstandarder.

Skogbruk er en meget langsiktig næring, og god skogskjøtsel er også svært viktig for biologisk mangfold og i klima- og energisammenheng. Det er nødvendig at skogbruket får bedre rammebetingelser for å sikre økt verdiskaping og bedre ressursutnyttelse, da innenfor prinsippet om bærekraftig forvaltning. Det er viktig at den reduserte aktivitet vi har sett, blir snudd til sterkere innsats. Komiteen er tydelig med hensyn til at det er behov for økte investeringer i skogbruket.

Det er full enighet i komiteen om å bygge videre på tidligere vedtatte prinsipper om skogforvaltningen. Ansvaret tilligger i stor grad skogeierne og skognæringen selv, men staten skal legge til rette for og medvirke til en sterkere satsing. Komiteen anbefaler å bygge videre på prinsippet om ansvar under frihet, og på Levende Skogstandardene.

Mindretallet, Høyre og Fremskrittspartiet, gir i sine merknader uttrykk for at denne meldingen vil gi mer detaljstyring av næringen, og derigjennom hemme aktivitet og lønnsomhet. Som representant for flertallet vil jeg si meg uenig i en slik vurdering. Meldingen og innstillingen viser en balansert politikk, der staten bidrar til nødvendig tilrettelegging, mens næringen selv har hovedansvaret for aktiviteten. Næringen har etter mitt og flertallets syn klar interesse av at samfunnet bidrar med sitt for denne næringsutviklingen. Dette er positiv tilrettelegging og stimulans, det motsatte av å hemme virksomheten.

Skognæringens langsiktighet er en viktig grunn til at det er en bevisst overordnet politikk på dette området. Komiteen understreker også nødvendigheten av en helhetlig politikk, at den har et internasjonalt perspektiv og en sterk miljøforankring. Alt dette må myndighetene ta et hovedansvar for.

Også når det gjelder økt verdiskaping, herunder skogkultur, forskning, utdanning og investeringer, må staten bidra for å sikre en god og bærekraftig ressursutnyttelse.

Også mindretallet, Høyre og Fremskrittspartiet, gir uttrykk for bekymring over det lave investeringsnivået, men svekker etter mitt syn mulighetene til å gjøre noe med dette ved å nedvurdere betydningen av myndighetenes bidrag.

Regjeringens verdiskapingsprogram er meget positivt og får samlet tilslutning i komiteen. Det er en viktig målsetting å få til en høyere foredlingsgrad, økt forbruk av trevirke, bedre samsvar mellom produksjon/foredling og marked. Jeg vil understreke betydningen av å utnytte muligheter og kvalitet i ulike tresorter. Det er f.eks. meningsløst at møbelindustrien skal måtte importere trevirke fra Sverige i så stor grad som det gjøres nå. Ikke minst kan lauvskogavvirkningen økes for å gi bedre ressursutnyttelse og verdiskaping.

Kjøretøybestemmelser og skogsveibygging er andre områder der myndighetene må legge til rette, hvor det må planlegges ordentlig og tas helhetlige hensyn. Miljøet generelt og friluftsliv og allemannsretten spesielt er viktige hensyn som det offentlige må sikre i denne sammenheng. Miljøhensyn er helt grunnleggende i en næring som baseres på fornybare ressurser. Skogen har stor betydning for klimaet, for bevaring av biologisk mangfold, for naturvern og naturglede. Slike hensyn kan tape dersom beslutninger er for kortsiktig basert.

Miljøkravene innebærer selvsagt enkelte begrensninger på den uhemmede frihet i skogbruket. Men disse kravene tjener næringen som helhet både på kort og lang sikt. Det er samsvar mellom det som er Norges internasjonale forpliktelser og det som tjener næringen. Det er meningsløst hvis reduserte eller uklare miljøstandarder blir et problem for norsk eksport av produkter fra skogen. Det dreier seg ikke om mer byråkrati, men om en ansvarlig miljøpolitikk, en mer framtidrettet næringspolitikk og en bedre markedsadgang.

Stortinget skal også få til behandling et forslag til ny skogbrukslov. Komiteen understreker at dette skal være en næringsrettet lov.

Alt i alt er det bred enighet om hovedprinsippene i norsk skogpolitikk, og Stortinget bør derfor kunne gi sin tilslutning til den politikk som Regjeringen med skogmeldingen har fremmet forslag om.

Torstein Rudihagen (A): Skogressursane våre har mykje å seie på så mange måtar for næring, verdiskaping, sysselsetting og busetting mange stader i landet. Stor verdi har dei òg for friluftsliv og dermed for helse og trivsel. Dei har òg livsviktig verdi i ein økologisk samanheng, ikkje minst på grunn av evna til CO₂-binding og dermed som bidragsytarar til reduksjon av kli-

magassar. Alt dette gjer sjølvsagt at vi må fokusere på ei best mogleg utnytting av desse ressursane, samtidig som vi forvaltar dei på ein forsvarleg måte ut frå miljøet. Det er derfor bra at vi får ei skogmelding som gir oss høve til ei slik fokusering.

Det er bra at Regjeringa har følgd opp det arbeidet som Jagland-regjeringa sette i gang.

Når ein ser nedgangen i aktiviteten i skogbruket dei siste åra, og samtidig ser den tilgangen som ein har på skogressursar, er det opplagt at det er eit potensial til næringsutvikling og verdiskaping her som ikkje er godt nok utnytta. Ikkje minst er dette ei næring som kan styrkje Fastlands-Noreg og distrikta.

Eg synest nok at meldinga i for liten grad har teke fatt i utfordringane og skissert få tiltak for å få opp aktiviteten i skogbruksnæringa. Som kanskje stortingsmeldingar flest blir den svært skildrande av situasjonen på skogsektoren, av moglegheiter og utfordringar, med mykje fokusering på miljøaspektet. Alt saman er vel og bra, men det blir noko tafatt når det gjeld tiltak for å redusere barrierar og stimulere til større aktivitet.

Kva skal vi gjere for å få ned transportkostnadene, for å auke kompetansen, for å betre lønsemda, for å betre konkurransevna i den stadig aukande konkurransen, og for å få opp sysselsettinga, skogkultiveringa og ikkje minst foredlinga? Potensialet for auka aktivitet og verdiskaping ligg ikkje minst i det siste.

Meldinga hadde kanskje vore tent med at Næringsdepartementet hadde vore meir på banen saman med Landbruksdepartementet, slik at industrien kunne vorte noko meir vektlagd.

Dette lèt kanskje meir negativt enn det er grunn for, men meldinga kan på mange måtar oppfattast som noko tafatt.

Nå er det slik at Arbeidarpartiet står saman med sentrumspartia om det aller meste i denne innstillinga, så om innstillinga ikkje har gjort det heile så mykje meir spent, får vi ta vår del av ansvaret for det.

Det har vore eit utruleg stort engasjement frå skogeigarorganisasjonar, jordbruksorganisasjonar, natur- og miljøverninteressar, representantar for skogsarbeidarar, entreprenørar, fagforeningar osv. under heile behandlinga av denne meldinga. Det viser kor viktig desse ressursane er for mange grupper med ulik ståstad. Gruppene vil nok òg gjerne dra i ulike retningar, men det mest slåande er at så mange står saman om ei felles forståing av skogsmiljøets verdi, om naudsynet av ei berekraftig forvaltning og skogsdrift, samtidig som ein vil utnytte ressursane langt betre. Derfor er det heller ikkje grunnlag for å dra opp den store usemja, korkje i innstillinga eller i debatten. Det skal vi ta som ein styrke. Skiljet går mest på i kor stor grad styresmaktene skal styre verksemda med lover, føresegner og regelverk for å nå måla, og kor mykje som skal vere fridom under ansvar. Derfor har fokuseringa også vore mykje på framlegget om miljøforskrifter. Miljøkrava til skogbruket har vorte større. Det er eg sikker på er rett. Det bør ingen fire på. Marknaden krev det òg, og marknaden må ha tillit til eller dokumentasjon på at skogsprodukta kjem frå eit berekraftig skogbruk.

Dette veit skogbruket, og det må derfor søkje å etterkome desse krava gjennom ei sertifisering av skogbruksverksemda med miljøstandardar som er fagleg aksepterte og truverdige i marknaden.

Samarbeidsprosjektet Levende Skog har nettopp som formål å fastsette standardar og skape tillit til at den norske skogen blir forvalta og utnytta på ein miljøriktig måte. Det er godt å sjå korleis dette frivillige arbeidet har vore motiverande og gitt resultat. Det må da vere rett å gi linja som bygger på frivilligskap moglegheiter framover. Det må ikkje på nokon måte bli oppfatta som at vi svekker miljøkrava. Vi seier i innstillinga at dei bør vurderast på nytt etter to år. Om ein i motsetnad til det eg trur, finn ut at den linja som bygger på frivilligskap ikkje når fram, får ein eventuelt innføre forskrifter.

Arbeidarpartiet støttar at det er behov for ein revisjon av skoglova, og da bør ein likevel vurdere miljøforskriftene på nytt.

Når det gjeld marknaden krav, vil eg elles peike på at produsentar hevda i komitehøyringar at marknaden hadde mykje større tillit til dokumentasjon basert på frivillige ordningar enn på miljøforskrifter.

Skogbruket og skogindustrien står overfor store utfordringar framover. I meldinga blir det òg sagt at investeringane er for låge og at kvaliteten på skogkulturarbeidet ikkje held mål. Både i miljøsamanheng og for å bygge opp ressursane for framtidige generasjonar bør skogbruksinvesteringane aukast. Det krev positive verkemiddel. For å motivere skogeigarane til å investere i skogkultur og aktivt sette i gang kvalitetsfremmande tiltak er det nødvendig med eit relativt høgt og stabilt tilskotsnivå. Vi meiner at det kan vere verdt å sjå på om ikkje tilskota òg bør gjelde for unnataka, som er eigedomar i skogstrøka i austlandsfylka og Aust-Agder, som har eit balansekvantum på over 33 000 m³ ein kan nytte i vedkomande kommune etter skogbruksplanen.

Det er ønskjeleg og burde vere mogleg å auke avvirkinga av skogen. Men det er ikkje mogleg politisk å vedta noko kvantum for det. Det blir avgjort av marknaden og kostnaden. Det blir viktig å marknadsføre og stimulere til meir bruk av trevirke både nasjonalt og internasjonalt. Både på Gardermoen og i OL-hallane som vart bygde, får vi synt fram norske limtrekonstruksjonar som viser trevirkets enorme bruksmoglegheiter og konkurranseevne i forhold til andre materiale.

Bruk av biobrensel er miljøvenleg energibruk, og det er eit stort marknadspotensial for det, men det er for lite lønsamt.

Mange høyringsinstansar dreg fram transportkostnadene som ei av dei viktigaste årsakene til at norsk skogbruk og industri ikkje er konkurransedyktige nok. Næringa bør så langt som råd er, ha same rammevilkåra som dei landa vi skal konkurrere med. Ei vurdering av om ikkje køyreteyforskriftene bør endrast i tråd med det som naboland som Sverige har, må kome høgt på dagsordenen. Dette er sjølvstendig eit spørsmål om vegstandard og vilje til å prioritere samferdsel. Eg trur likevel at vi før eller seinare ikkje kjem utanom å tillate 24 meter lengde og auke av totalvekta til 60 tonn for tømmertransport.

Dette ville i alle fall redusere innanlandsk transportkostnad for skognæringa i monaleg grad.

Samtidig er det leit at jernbanen ikkje er meir konkurransedyktig når det gjeld tømmertransport. Når det gjeld fleksibilitet og transport over korte avstandar, er sjølvstendig lastebilen eineståande, men med godt laste- og avlastingsutstyr burde jernbanen vere konkurransedyktig over lange avstandar.

Det er framleis behov for å bygge skogsbilvegar. Tilskota må da knytast opp mot at det verkeleg blir henta ut tømmer. Det er òg viktig at det er ein fleksibilitet i stønadsordninga, slik at det ikkje blir bygt store, breie vegar der det kunne greidd seg med mindre. Skogsbilvegar treng heller ikkje gå ut over friluftslivet, det vil faktisk i nokre høve nettopp auke tilgjengelet for dei som ønskjer det.

Allmentas rett til fri ferdsel og friluftsliv er elles ein rett som vi må hegne om. Ei sterkare næringsutnytting av utmark må ikkje gå ut over det.

Barskogvern og bevaring av nøkkelbiotopar er viktig. Det er sjølvstendig at vi må bidra til å ta vare på det biologiske mangfaldet.

Likevel er det slik at ein må avgrense dette vernarbeidet. Når det stadig blir referert til at Sverige og andre har ein langt høgare verneprosent, blir det etter mitt skjønn irrelevant. Det avgjerande må vere kor mykje og på kva måte vi vernar. Vi har store skogsområde som det ikkje er lønsamt å gå laus på. Desse såkalla nullområda aukar, og dei bør òg registrerast og reknast med i det arealet som vi har til verning.

Eg har nemnt at vi støttar at skoglova blir revidert, på same tid som vi i innstillinga peiker på at ei ny skogbrukslov må bli ei næringslov under prinsippet fridom under ansvar.

Vi støttar også plikta til å avsette skogsavgift, at den blir oppretthalden. Den vil vere avgjerande for finansieringa av eit berekraftig skogbruk framover. Samtidig signaliserer vi at skattefordelen ved bruk av skogsavgift må betrast. Dette er for å stimulere til auka investering i skogen.

Regjeringa vil vurdere tiltak for å gjere det lettare å registrere seg som sjølvstendig næringsdrivande innanfor skogbruket. Dette er vi betenkte over. Vi føreset at arbeidstakaranes rettslege vern blir ivaretatt, og at det ikkje blir gjort noko som aukar moglegheitene for kontraktørverksemd. Ei slik opning som det her blir lagt opp til, kan forsterke presset mot at dei skogsarbeidarane som framleis er tilsette, skal registrere seg som sjølvstendig næringsdrivande. Det er viktig å legge til rette for verkemiddel som sikrar trygge og stabile heilårsarbeidsplassar for dei tilsette skogsarbeidarane.

Fallande tømmerprisar og avsettingsvanskar har sett oss i ein situasjon der vi må tenkje nytt. Vi blir tvinga til å finne alternativ bruk av råstoffet, dels ved å foredle råstoffet i ein høgare grad, som gir meir verdiskaping i kvar eining. Dette er det som vi i Skog-Noreg, for å bruke det uttrykket, må samlast om. Derfor er det bra at det blir sett i gang eit verdiskapingsprogram, og eg føreset at vi kjem fram til noko konkret. Eg hadde gjerne sett det

programmet noko meir konkretisert. Her blir det viktig at det blir fokusert på heile verdikjeda, ikkje minst når det gjeld foredlingsbiten, i tida framover.

Øystein Hedstrøm (Frp): Meldingen som vi behandler i dag, beskriver en situasjon i skogbruket som preges av lavere aktivitet og redusert lønnsomhet i løpet av de siste ti årene. Fallende råstoffpriser og flere restriksjoner lagt på næringen skaper en del problemer. Realprisen på tømmer er nesten halvert siden 1950-tallet og ventes å falle ytterligere. Så utfordringene står i kø for å øke lønnsomheten i norsk skogbruk.

Da må aktørene gis de riktige svarene når det gjelder de utfordringene de står overfor, slik at det kan bli attraktivt å videreføre virksomheter i et marked preget av knivskarp konkurranse. Fremskrittspartiet er derfor skeptisk til signaler om en skogpolitisk kursendring der prinsippet om frihet under ansvar kan erstattes av offentlig styring og detaljregulering. Økt offentlig styring vil virke klart hemmende på aktivitet, verdiskaping og lønnsomhet i skogsektoren, slik vi ser det.

I en situasjon hvor det er ønskelig å stimulere til økt aktivitet, vil nye pålegg og reguleringer ha den motsatte effekt. Derfor mener vi det er nødvendig å presisere at prinsippet om frihet under ansvar fortsatt skal være grunnleggende for norsk skogpolitikk. Fremskrittspartiet ser det som lite hensiktsmessig å sette bestemte mål for avvirkningskvanta i skogpolitikken, fordi det er markedet som må være avgjørende for avvirkningen. En skogproduksjon styrt av myndighetene for å dekke bestemte kvanta, er lite hensiktsmessig fordi industrien også til enhver tid må rette seg etter det råstoffgrunnlag som kan fremskaffes i et marked.

Her har man erfart betydelige variasjoner sett over tid. Mulighetene for betydelig tilførsler fra de land som Norge må konkurrere med, gir ikke utsikt til stabilitet, og langt mindre utsikt til underbalanse i tømmermarkedet. Derfor er det knyttet stor usikkerhet til mulighetene for rentabel skogproduksjon i terreng med vanskelig driftsforhold, lav bonitet og tilvekst. Ved mulige økte virketilførsler og mulige sterke variasjoner i markedet som ikke kan kontrolleres gjennom norsk skogpolitikk, vil det være risikofyllt satsing eventuelt å bruke vesentlige samfunnsmidler for å øke skogproduksjonen på sikt.

Uansett målsetting så er arealene for skogproduksjon relativt begrensede i Norge, fordi de begrenses av naturlig tilkomst, bonitet og klimatiske forhold for tilvekst. Arealer med lav bonitet, arealer med dårlige vekstforhold og nullvekstsoner er store. Det vil derfor være hensiktsmessig å legge til rette for at de gode vekstarealene for skogproduksjon utnyttes mest mulig rasjonelt. Det vil gi et godt grunnlag for stabilitet og tilpasning til markedet.

Fremskrittspartiet mener det er behov for å nedtone bruken av offentlig styring, regulering og tilskuddsvirksomhet. Dette kan gi en unaturlig produksjonsvridning, som først gir seg utslag på lang sikt. I de tilfeller hvor det foreligger en betydelig risiko for feilinvesteringer, er det gode argumenter for å redusere myndighetsbaserte tilskudd. Eventuelle investeringer bør først og fremst ha sitt

utspring i markedsrettede uttak etter skogeiers egne driftsplaner med bruk av eventuelle avsatte investeringsmidler og skogavgift. Offentlige tilskudd må veies mot totalresultatet, slik vi ser det.

Fremskrittspartiet ser på skogeierne som den beste drivkraft i næringsutviklingen. Skal de lykkes i en tøff konkurransesituasjon, må myndighetene se til at det ikke legges hindringer i veien for rasjonelle driftsmetoder eller gis prioritering til fredningsbestemmelser i områder hvor skogproduksjonen kan drives rasjonelt. Motiverte eiere må også kjenne trygghet gjennom en sterk privat eiendomsrett. Bare en skogsbonde som føler eiendomstrygghet, vil satse for fullt i denne vår mest langsiktige næring. En forutsetning for å kunne utvikle optimal næringsutøvelse er en deregulering av eiendomsmarkedet som kan gi større fleksibilitet og mulighet til oppbygging av levedyktige eiendommer. Vi er derfor svært skeptiske til nye reguleringer og restriksjoner som gradvis kan bidra til å uthule eiendomsretten. Dette vil være en hemsko for utviklingen av en robust og lønnsom skog- og utmarksnæring. For den enkelte skogeier er det viktig å kjenne de totale ressurser og muligheter på eiendommen for å få til optimal næringsutvikling. Det er utviklingen av de totale arealer og produkter som gir summen av verdiskapingen. Her kan utnyttelse av utmarksressursene, f.eks. til jakt og fiske, bidra til å bedre verdiskapingen, slik at lønnsomheten når et akseptabelt nivå totalt sett.

Fremskrittspartiet mener det er behov for en samlet gjennomgang av de lover og regler som påvirker muligheten for å utvikle lønnsom utmarksnæring i Norge. Et utmarksprodukt kan være sammensatt av transport, overnatting, servering, naturopplevelser, jakt, fiske, guiding og mye, mye mer som kan utgjøre et verdifullt bidrag til å sikre bosettingen i distriktene. Men da må forholdene legges til rette for en fornuftig utnyttelse av utmarksressursene og for verdiskaping i utmarksnæringen. Spesielt vil jeg nevne de hinder plan- og bygningsloven kan bety for bygging av hytter til overnatting og servering. Bygging av skogshusvær er nødvendig for å øke foredlingsgraden av utmarksproduktene. Det kan også være nødvendig å få vurdert de effektene ulike former for vern har for utmarksnæringen. Det er også viktig at markedet får anledning til å fungere i forhold til prising av utmarksproduktene. Private skogeiere er i dag pålagt merverdiavgift på utmarksprodukter, mens staten, som største grunneier i Norge, er fritatt for dette. Statens prising av utmarksprodukter har dermed stor innvirkning på markedet. Det bør derfor være en prioritert oppgave å gjennomgå lov- og regelverket med henblikk på liberalisering, forenkling og likebehandling. Dermed kan det gis et verdifullt bidrag til å stimulere utmarksnæringen som distriktsnæring, med et potensial for betydelig vekst, slik Fremskrittspartiet ser det.

Det politiske flertall i Norge har lenge hatt en sterk vilje til utstrakt bruk av offentlige reguleringer innen jord- og skogbruksnæringen. Fremskrittspartiet mener regelverket f.eks. innen konsesjonslovgivningen og prisreguleringsbestemmelsene har hemmet utviklingen og verdiskapingen. Det er på høy tid å få gjort noe med pris-

reguleringen og konsesjonsloven, slik at de som ønsker å være aktive næringsutøvere, gis større fleksibilitet til å utvikle hensiktsmessige og levedyktige skogeiendommer. En liberalisering av eiendomsmarkedet og et friere marked vil føre til en bevisstgjøring av ressursene og deres reelle verdier. Skogeierne som har et høyt ambisjonsnivå når det gjelder å vedlikeholde og utvikle skogressursene, vil belønnes med en høyere markedsverdi på sine eiendommer.

Det er meget interessant å følge utviklingen i Sverige etter at svenskene liberaliserte sin konsesjonslov i 1991. De har nå åtte års erfaring med tilnærmet fritt marked for omsetning av jord- og skogeiendommer. Og erfaringene til nå viser at med et fungerende marked fastsettes eiendomspriser som gjenspeiler eiendommenes reelle verdi. Det utvikles mer robuste eiendomsstrukturer, og prisene og det lokale eierskap øker. Det som norske myndigheter har forsøkt å få til – uten å lykkes – ved å gripe til strenge offentlige reguleringer i form av prisregulering, bo- og drivepliktsbestemmelser, forkjøpsrett for staten osv., har svenskene lyktes med ved å gå den diametralt motsatte vei. Dette kan jo være en tankevekker for noen hver innenfor det norske systemet.

Til høsten legger Regjeringen fram stortingsmeldingen om landbrukspolitikken. Spørsmålet om endringer i konsesjonslovgivningen vil da bli belyst i sin fulle bredde. Fremskrittspartiet håper at Regjeringen vil skue til Sverige og gå inn for bl.a. å fjerne den norske prisreguleringen på landbrukseieendommer og statens forkjøpsrett. Da kan vi også i vårt land få utviklet et fungerende eiendomsmarked og få muligheten til å utvikle en struktur i landbruksnæringen som er i tråd med utviklingen i andre næringer. Dette vil være grunnleggende rammebetingelser som vil stimulere til aktivitet. Entusiastiske og kreative mennesker vil få arbeidsbetingelser som muliggjør økt verdiskaping i Bygde-Norge.

Jeg vil ta opp forslagene fra Høyre og Fremskrittspartiet som er inntatt i innstillingen.

Presidenten: Øystein Hedstrøm har tatt opp de forslag han selv refererte til.

Modulf Aukan (KrF): På få område i næringslivet har forvaltaransvaret ei klarare mening enn i skogbruket. Forvaltning under ansvar må alltid stå sentralt i alt som har med skogskjøtsel å gjera. Dette er ei næring og samtidig ei livsform som krev planlegging og tenking frå ein generasjon til ein annan. Det som eg plantar no som 50-åring, vert tidlegast skurtømmer ikkje i neste generasjon, men for den som måtte forvalta areala i generasjonen deretter igjen. Dette faktumet krev at det vert planlagt for ei berekraftig utvikling både når det gjeld treslag som er tilpassa bonitet og klima, og når det gjeld skogen sin plass miljømessig, både lokalt og globalt.

Det må seiast at det er stor semje om måla i norsk skogpolitikk. Saksordføraren har på ein utmerkt måte gjort greie for arbeidet i komiteen med meldinga. Eit område Regjeringa legg stor vekt på, er å auka verdiskapin-

ga og utnyttinga av treverk. Vikingskipet og Gardermoen er døme på at det er godt mogleg å tøya grensene for bruk av limtre i spenstige, varme og fine konstruksjonar.

Tre har vore bruka i brubygging til alle tider. Men med spesialbehandling mot røte opnar det seg nye moglegheiter for bygging av bruer med 10 tonn akseltrykk på riks- og fylkesvegar, og dei bruene vil gå naturleg og fint inn i landskapet. Eg håpar at skognæringa og vegstyresmaktene i fellesskap kan utvikla dette konseptet vidare.

Foredling og verdiskaping på grunnlag av tømmerstokkar bør også skje lokalt, slik det alltid har gjort. Mobile sagbruk er ein del av dette. Her kan sagbruket faktisk koma til skogen, og ikkje omvendt, med dei transportmessige fordelane dette gir. I høve til småskalasing er slike løysingar interessante.

Regjeringa varslar i denne meldinga at det vil verta sett i gang eit femårig verdiskapingsprogram for bruk og foredling av trevirke. Ut frå dette programmet bør vi alt i dag med denne behandlinga utfordra arkitektar, entreprenørar, byutviklarar og etatar som steller med byfornyng, om å ta treverk med i vurderingane på line med stål, betong og glas.

Noreg er tradisjonelt eit land med trehus. Denne tradisjonen bør forsterkast igjen. Tre er fint, varmt og fleksibelt, og vi har mange døme på at også næringsbygg i tre og med torvtak gir atmosfære og triveleg arbeidsmiljø. Mitt signal er at dette vil vi ha meir av.

BU-midlane vil også i tida som kjem, vera ein del av den risikokapitalen som vil vera tilgjengeleg ved satsing innan skogrelatert verksemd. Særleg i høve til småskalasing vil delar av desse midlane kunna brukast.

Norsk møbelindustri, som i alle fall på mine kantar av landet har monaleg omfang, har vanskar med å få tilført nok norsk råstoff av den kvaliteten det er behov for. Denne utfordringa må norsk skogbruk ta, og sørgja for at det på lang sikt vert skaffa fram m.a. furuvirke av ein slik kvalitet at ein kan påstå at norske møblar som internasjonalt er populære, ikkje berre er «Made in Norway», men også laga av norsk tømmer.

Transport er svært sentralt i skogbruket. Bygging og utbetring av skogsvegar vil det framleis vera behov for. Når det gjeld reglane for tømmerkjøretøy, har komiteen fått klare signal om at det er eit ønske om oppjustering av totalvekt på vogntog. Denne problematikken må departementet sjå på.

Arbeidet med eit miljøvennleg skogbruk opptek både næringa og Regjeringa. I tida framover vil dokumentasjon av høg miljøstandard vera eit marknadsføringsfortrinn for det norske skogbruket.

Prosjektet Levende Skog er eit viktig arbeid som no må halda fram. Kristeleg Folkeparti støttar det ambisjonsnivået Regjeringa har for miljømessig satsing i skogbruket. Ei forskrift på dette området vil kunne innførast om eitt til to år, slik at det frivillige arbeidet med levande skogstandard har fått virka ei tid.

Ei minst mogeleg byråkratisk ordning vil vera i tråd med denne Regjeringa si målsetting om «Et enklere Norge».

Ivar Kristiansen (H): Verdiskapingskjeden var i fokus da skogmeldingen ble presentert, men meldingen ble i for stor grad preget av for mange uforpliktende målsettinger, istedenfor behovet for en langt større offensiv satser på næringen.

Imidlertid må det slås fast at meldingen er blitt klart forbedret i Høyres retning i komiteen, for mulighetene er mange i norsk skogbruksnæring. Norsk trevirke, norske produkter og ikke minst norsk industri fremstår med en solid profil, både nasjonalt og internasjonalt. Norske aktører har med betydelig kunnskap fokusert på skogens betydning og rolle i ikke minst den klimapolitiske debatt.

I like stor grad bør norske aktører i det bistandspolitiske arbeidet i langt større grad knytte til seg fagfolk fra den norske skognæringen og interesseorganisasjoner i sitt arbeid enn hva tilfellet er i dag.

Imidlertid er det en utvikling i norske rammebetingelser som vil avgjøre hvorvidt vi makter å utnytte mulighetene i Norge.

Høyre ønsker at den norske skognæringen skal bli en solid fremtidig vekstnæring. Skal en slik vekst finne sted, må næringen få endrede rammebetingelser som kan bidra til å snu dagens utvikling. På tross av at det aldri har vært mer skog i landet enn det faktisk er nå, går aktiviteten i skogen ned. Nedgangen i avvirkningen er betydelig, og avvirkningen er nå nede på vel sju millioner kubikkmeter pr. år. Investeringene i næringen går ned, og er redusert med ca. 30 pst. i løpet av de siste ti årene.

I mellomtiden øker importen til Norge betydelig. Importen av tømmer til norsk treforedlingsindustri ligger nå på rundt 35-40 pst. Samtidig har det globale forbruket av trevirke økt med rundt 35 pst. i perioden fra 1970 til 1995. Forbruksveksten fortsetter.

Sett på denne bakgrunn er det beklagelig at ikke innstillingen ikler seg en litt større ambisjon på næringens vegne enn hva den faktisk gjør. Høyre hadde forventet at Regjeringen på bakgrunn av de siste ti års utvikling i landet hadde kommet mer offensivt på banen i denne meldingen. En forsiktig dreining i retning av en mer skogbruksvennlig politikk vil etter Høyres oppfatning raskt kunne bidra til en betydelig økning i avvirkningen.

Skogbruksnæringen har i dag et sterkt behov for signaler som kan skape større optimisme og ikke stagnasjon og i større grad gi næringen den frihet under ansvar som den faktisk trenger.

Høyre er glad for at det er flertall for å avvise Regjeringens forslag om innføring av miljøforskrift. En slik miljøforskrift er totalt uønsket fra næringens side, og vil le ha medført en betydelig byråkratisering og ytterligere regulering av næringen. Næringen plages nok som det er med et regulerings- og planleggingsregime som minst av alt må få lov å få anledning til å øke i omfang.

Det er grunn til å understreke at det er behov for et mer næringsorientert lovverk i skogbruket enn hva tilfellet er i dag. Det er bl.a. derfor Høyre vil fjerne unødige næringshinder i plan- og bygningsloven – hinder som særlig begrenser utmarksnæringen.

Det er grunn til å minne om at samarbeidsprosjektet Levende Skog fra alle hold karakteriseres som vellykket,

samtidig som næringen selv har satt standarder som både miljømessig og markedsmessig er ansett for å være meget tilfredsstillende. Det er sågar hevdet fra næringen at en eventuell innføring av en miljøforskrift kan mer bli et hinder for næringen enn et positivt miljøpolitisk bidrag.

Så vil jeg kort få henvise til flertallsmerknadene under kapittel Skogkultur, hvor jeg vil be statsråden om i større grad å likestille eiendomskategoriene med hensyn til vilkår og satser for tilskudd til skogkultur. Høyre er også glad for at det nå endelig blir gjennomslag for en forbedring av skogavgiftsordningen. En forbedring av skogavgiftsordningen vil og skal etter Høyres oppfatning øke muligheten til investeringer i et bærekraftig skogbruk fremover, investeringer som det er et sterkt behov for nå blir gjennomført.

Når komiteen nå entydig ber Regjeringen om å vurdere å oppheve beløpsgrensen for skattefordelen, og at skattefordelen økes til 50 pst., skyldes dette naturlig nok to forhold: for det første at beløpsgrensen har stått stille siden ordningen ble innført, og for det andre at dagens ordning ikke i særlig grad bidrar til ønskede og fremtidsrettede investeringer. Derfor vil en forbedring av skogavgiftsordningen, som Høyre sterkt ønsker, være et av de viktigste bidrag for å hjelpe næringen fremover. Vi forventer derfor i dag støtte fra Arbeiderpartiet til vårt og Fremskrittspartiets forslag om endringer i skogavgiftsordningen.

Dagens konsesjonsordning ønsker dessverre ikke stortingsflertallet å gjøre noe med, selv om loven er overmoden for revisjon. Det er etter min oppfatning et paradoks at ikke det politiske flertall her i salen i denne saken er villig til å gløtte litt over landegrensene til eksempelvis Sverige og Finland for å hente inn positive impulser fra disse lands næringslover, og ikke minst fra suksessfulle sider ved disse lands skogpolitikk.

Det grenser til passivitet når Regjeringen i en skogmelding unnlater å gripe fatt i konsesjonslovens prisregulerende bestemmelser. Norsk skogbruk preges av svært mange eiendommer, i størst grad små og økonomisk sårbare enheter. Av rundt 125 000 eiendommer er 96 000 eiendommer i en størrelsesorden på 25–500 dekar. Kun 1 pst. av eiendommene har et areal på over 5 000 dekar. Enten vi liker det eller ikke, tilsier den internasjonale konkurransesituasjonen at behovet for mer rasjonell og effektiv drift for fullt er til stede også i det norske skogbruk. Selv om norsk skogbruksnæring har en høy mekaniseringsgrad, er den klart lavere enn i våre naboland. Dagens konsesjonslov er et hinder for utvikling og effektivisering. Høyre ønsker at det må gis anledning til å bygge opp mer rasjonelle enheter. Derfor mener Høyre at statens forkjøpsrett må fjernes, og at arealgrensen for konsesjonsplikt og for odelsjord må heves betraktelig. Vi imøteser derfor landbruksmeldingen som har vært advisert, med stor spenning på dette området.

Hensynet til kompetanse og faglig skikkethet må også i større grad bli satt mer i fokus. En større fristilling av næringen vil medføre økt verdiskaping i næringen og i industrien som henter råvarene fra næringen. Høyre mener at en endring av konsesjonsloven, hvor prisregulering

erstattes av fri prisdannelse, vil bidra til større lønnsomhet og større avvirkning, og dermed legge til rette for større aktivitet og mer levende bygder. En avregulering vil også bidra til større rekruttering og klart bidra til flere heltidsutøvere i næringen. En endring vil gjøre det mer attraktivt å investere i og satse på skogbruksnæringen, samtidig som såkalte lite interesserte skogeiere vil kunne finne det mer aktuelt å selge eiendom.

Det er en svakhet ved meldingen at eierskap og utøvelse av eierskap er lite fokusert. Forutsetningen for å lykkes i norsk skogbruksnæring i fremtiden er etter Høyres oppfatning et aktivt og ikke minst differensiert eierskap. Det må være plass til både små og store innen sekundærproduksjonen. Dette, sammen med en betydelig satsing på forskning og utdanning, vil gi viktige bidrag til næringens vekst. Norsk skogbruk og treforedlingsindustri er neppe på sikt tjent med en konservering av dagens eiendomsstruktur og bruksstørrelse, samtidig som det neppe kan karakteriseres som noe sunnhetstegn at svært mange i næringen må hente en vesentlig del av sin inntekt utenfor næringen.

Skal norsk skogbruksnæring få utvikle seg og makte den internasjonale konkurransesituasjonen, må næringen få rammevilkår som er like gode som det konkurrentlandene har. Det har ikke næringen i Norge i dag. Manglende satsing på samferdsel i Norge gir næringen nokså store konkurranseulempes i form av økte kostnader, samtidig som dagens nokså passive norske samferdselspolitikk bidrar til betydelig import av trevirke. Derfor er Høyre positivt til å vurdere vegdirektørens forslag om å øke den tillatte lengde på vogntog samt tillate tyngre vogntog for transport.

Den norske skogbruksnæring er en typisk distriktsnæring. Næringen bidrar med en betydelig eksport av kvalitetsprodukter, og har et betydelig potensial. Næringen fortjener større politisk oppmerksomhet. Det må i høyeste grad være levende bygder til stede for å sikre skogbruksnæringens utvikling. En slik utvikling ønsker Høyre å satse på.

Morten Lund (Sp): Berørte parter har gitt mye ros for den måten meldingen beskriver skogsektorens utfordringer og muligheter på, og de berørte partene er mange og engasjerte. Som på andre politiske områder ønskes klarere ambisjoner fra myndighetene på delområder som er i sterk motstrid til hverandre, f. eks. skogbrukernes og industriens ønsker om økt avvirkning mot friluftsfot og miljøorganisasjonenes krav om å ta vare på artsmangfoldet og urørte områder.

Reaksjonene inn til komiteen underveis og nå i etterkant tyder likevel på en stor grad av respekt for andre parters argumenter. Jeg mener å kunne fastslå at det har skjedd en stor grad av tilnærming mellom dem som representerer tradisjonell verdiskaping i og av skogen, og dem som representerer verne- og rekreasjonsinteresser. Denne utvikling har ikke minst kommet til uttrykk gjennom prosjektet Levende Skog, der representanter for disse ulike grupper har kommet fram til enighet om et sett standarder for et bærekraftig skogbruk i Norge. Dette arbei-

det har lagt grunnen for at aktørene i skogpolitikken gjennom positive virkemidler kan sikre miljøinteresser og samtidig bidra til at skogproduktene kan forsvare de miljøkrav som markedet etter hvert vil sette.

Det er viktig for alle interesser at arbeidet med en ny skoglov nå skal settes i gang. En samlet komitee slår fast at den nye loven skal være en næringslov hvor prinsippet om frihet under ansvar opprettholdes. Samtidig må loven gi klare rammer for de miljøhensyn som påhviler skogbruket, og som skal være en viktig del av den enkelte skogeiers forvalteransvar.

Det er også full enighet om at skogbruket skal spille en sentral rolle for bosetting og sysselsetting i distriktene framover, både som ressursgrunnlag for verdiskaping og som bokvalitet. De femårige verdiskapingsprogrammene som er lansert i meldingen, vil kunne bidra til økt aktivitet, og ikke minst til at trevirket blir foredlet lokalt og innenlands i større grad enn i dag.

Komiteen har merket en betydelig skepsis mot Regjeringens forslag om å innføre en offentlig miljøforskrift for skogbruket. Denne skepsisen bunner dels i frykt for økt byråkratisering, som igjen kan føre til at avvirkningen går ned. Men jeg tror også mye av skepsisen skyldes at de som har bidratt til samarbeidsprosjektet Levende Skog, har en sterk tro på at den arbeidsmåten vil vise seg å gi større og raskere forbedringer enn statlige regler. Og selvfølgelig har aktørene ønske om å få prøve ut denne arbeidsmåten i praksis noen år.

Senterpartiet har stor forståelse for disse innvendingene. Når vi likevel støtter Regjeringen i at det trengs en statlig miljøforskrift ved siden av standardene fra Levende Skog, skyldes det ønsket om å sikre en felles miljøprofil for hele landets skogbruk. Vi forutsetter at man i minst mulig grad legger inn tidkrevende og byråkratiske meldeplikts- og søknadsløsninger. Jeg er overrasket og skuffet over at Arbeiderpartiet ikke ser behovet for slike miljøforskrifter, som det store flertallet av miljøorganisasjonene ønsker. Dette standpunktet fra Arbeiderpartiet føyer seg dessverre inn i rekken av mer defensive standpunkter fra partiet i miljøspørsmål.

Senterpartiet vil understreke betydningen av at det fortsatt legges til rette for en rasjonell og effektiv skogdrift. Dette krever videre utbygging av skogsveier, og at hele veinettet for øvrig er tilpasset de transportmidler som gir en rimelig og sikker transport. Skogsektoren bør på sikt få samme rammebetingelser for transport som i nabolandene. Ønsket om å få endret kjøretøyforskriftene både når det gjelder lengde og totalvekt, må derfor vurderes. Slike ønsker må samtidig vurderes i forhold til bl.a. overordnede krav om trafikksikkerhet.

Som representant for Sør-Trøndelag er jeg særlig fornøyd med at Regjeringens forslag om å opprette et internasjonalt tressenter i Trondheim har fått støtte av hele komiteen. Dette senter skal kunne bli en møteplass for kompetanse og utvikling, som vil få betydning for hele skogsektoren. NTNU- og SINTEF-miljøene gir et godt utgangspunkt for å bygge nettverk mellom forskning, utvikling og skognæringene i Norge og tilsvarende i utlandet. Slike nettverk kan bli viktige virkemidler for å få

gode praktiske resultater av det verdiskapingsprogrammet som det er bred enighet om.

Komiteen har, som skognæringen, vært opptatt av spørsmålet om rekruttering og utdanning. Det finnes masse interessante og krevende arbeidsplasser innenfor denne næringen, og utdanningstilbud finnes også. Men ungdommen har mye å velge mellom. Det trengs da lønnsomhet i de yrkene som vi nå snakker om, men samtidig et utdanningstilbud som er godt tilpasset, både når det gjelder den moderne maskinelle driften, og når det gjelder den biologiske grunnkunnskapen, som gjør det særlig interessant å arbeide innenfor denne sektoren.

Karin Andersen (SV): Skognæringen er en næring som ikke bare skal forholde seg til internasjonal konkurranse og åpne markeder. Den har også et helt spesielt forvaltningsansvar for en naturressurs som hele befolkningen har del i og skal kunne bruke. I tillegg er det en naturressurs som er en forutsetning for klimastabilitet, og den må forvaltes med hensyn til miljø og økologi. Disse hensynene må veie tungt og på noen områder tyngre enn det markedet og en uregulert økonomi kan bidra til. Det innebærer et politisk ansvar for å være med og utjamne de kostnadene det vil gi.

Jeg vil ta opp de tre forslagene som SV har fremmet i saken, og som er omdelt. Jeg vil konsentrere meg om å argumentere for dem.

Det første forslaget går på en støtte til Regjeringa i behovet for en miljøforskrift. Regjeringa begrunner det sjøl med Norges internasjonale forpliktelser og skogsektorens tillit i markedet. Fokusering på hele produksjonslinjen og krav til miljøprofil er sterkt økende. Det er behov for å synliggjøre og forsterke den profilen.

Motstanden mot å fastsette en miljøforskrift nå har forbausset meg litt. Det kan sjølsagt tenkes at det på noen punkter kunne være motstrid mellom hva som kommer ut av prosjektet Levende Skog, og en slik forskrift, men det ville forundre meg, eller at det kunne være motstrid mellom en ISO-sertifisering, slik som mange også faktisk holder på med, og en slik miljøforskrift. Ifølge skogbruksinteresser som jeg har vært i kontakt med, skulle en slik måte å gjøre det på, kunne dokumentere skogbrukets praksis. Den er anerkjent i de internasjonale markeder og skulle være mer fullstendig enn det de fleste andre næringer kan oppvise.

Poenget med en forskrift er f.eks. at standarder også skal gjelde de produksjoner som ikke er med i et slikt prosjekt, eller som ikke blir ISO-sertifisert. Det kan være et kvalitetsstempel på hele det norske skogbruket, og jeg oppfatter at det var det som var hensikten. Vi har vanskelig for å se at det ikke skulle være i hele skogbrukets interesse å få det til så fort som mulig.

Det andre forslaget går på transport. Det har vært tatt til orde for større og tyngre tømmerbiler på vegene. En faktor som overhodet ingen har nevnt hittil, er hva dette vil koste av investeringer i materiell. Det andre er økt trafikkfare, økt miljøbelastning og økt press for mer vegbygging. Vi ønsker at der jernbanen fins, må den brukes i langt større grad. Det er ikke overalt, men der den fins,

må den brukes. Da må miljøvennlig transport gis konkurransemessige fortrinn. Jeg hadde et spørsmål til Odd Einar Dørum, som var samferdselsminister i desember 1998, i forbindelse med at fraktoppdrag som tilsvarer flere tusen tømmerbiler, blir flyttet fra bane til veg. Dørum svarte da ved først å bagatellisere effekten av det, så å bekrefte at det ikke var noen samfunnsøkonomiske analyser som kunne vise hva som egentlig ville være lønnsomt hvis miljø og sikkerhet skulle få lov til å telle med, og til slutt kom det noen vage målsettinger om å få større kvanta over på jernbane. Helt til slutt endte han opp med noe som han kalte konkurransenøytralitet i forhold til transport.

Med så slappe prinsipper og så lite handlekraft taper miljøet. Vi er nødt til å gi jernbanen de konkurransefortrinn den må ha for å kunne ta av de kvanta som bør gå på jernbane. Skogbruket er avhengig av store volum og lange transport, og vi må sørge for at mest mulig av det ikke belaster vegnettet. Ellers er det vel flaskehals og fylkesvegnettet som er problemet for tømmerbruket, i hvert fall i mitt fylke, som jeg kjenner best.

Så til det å foredle ressursene bedre – lokal foredling av lokale ressurser. Da må satsing på bioenergi utvikles langt mer enn i dag. Det går altfor tregt. For lite lønnsomhet, sier noen. Ja, vi må av og til gi utvikling av slike segmenter et større løft i starten for å komme i gang, og det har ikke vært gjort med bioenergi. Utviklingen hemmes av manglende politisk vilje til å gi også bioenergi de fortrinn den må ha. Det har vært store planer som kan vise hvor mye dette vil bidra med av arbeidsplasser, og også av kraft. Her er det slik at det foreligger retningslinjer for hvordan man skal beregne kostnadene med hensyn til om det lønner seg f.eks. å investere i mer enn elnett, eller å bygge ut vannbåren varme. Disse retningslinjene sitter NVE og lager. De er slik at det aldri vil lønne seg å bygge ut bioenergi, og slike forskrifter må det ryddes opp i skal bioenergi få en mulighet til å utvikle seg som den kan.

Presidenten: Karin Andersen har tatt opp de forslag hun refererte til.

Dag Terje Andersen (A): Skogbruksnæringen er en for landet viktig næring, som endelig kommer opp til diskusjon igjen. Dessverre er det lenge siden – det var i 1984-85 – vi hadde en grunnleggende diskusjon om skogbruksnæringens utvikling. Det er en viktig næring, fordi den i hundrevis av år har hatt stor betydning økonomisk. Det er bare å se seg rundt her i Oslo og langs hele kysten, så vil en se at de stedene der bysamfunnene vokste opp, var de stedene der tømmeret kom ned, til utskipningshavner. I hundrevis av år har altså næringen påvirket lokalsamfunn og bidratt til verdiskaping som vi senere har kunnet fordele i velferdssamfunnet.

Hele denne tiden har næringen vært internasjonalt avhengig. Vi kan finne nedtegninger bl.a. i England fra tilbake til 1200-1300-tallet om byggeaktivitet på grunnlag av tømmer som var utskipet fra f.eks. Laurvig, som det

het den gangen. Den internasjonale avhengigheten som denne næringen lever under, kan næringen godt, kjenner næringen til og har næringen levd med. Det har ført til at de internasjonale konjunktursvingninger også har slått inn i vårt land med hensyn til denne næringens mulighet til eksport.

Nettopp derfor er denne næringen veldig avhengig av de generelle politiske rammevilkårene som vi legger for næringslivet. Det er ikke noen annen næring som så fort merker problemene hvis vi ikke sørger for å holde orden i økonomistyringen av landet. Den er blant dem som blir først rammet av valutaustabilitet, en vet ikke hva en får betalt for produktene sine. Den blir sterkt rammet av at vi har et rentenivå i Norge som er dobbelt så høyt som i resten av Europa. I det hele tatt slår de generelle rammevilkårene veldig sterkt inn i denne næringen, og det synes jeg også vi bør ha nevnt når vi i tillegg skal diskutere de problemene som er spesielle for næringen.

Nettopp når det gjelder den spesielle utfordringen denne næringen har, er jeg glad for at den regjeringen som sitter nå, har fulgt opp Jagland-regjeringens intensjon om å lage en skogmelding. Det viktige med meldingen synes jeg er at den prøver å få fram at det er en felles avhengighet gjennom hele næringen, at råvareproduksjonen er trygg og prisen er god først når produktene som er ferdig foredlet, er solgt til forbruker. Å få gjennomslag for den tankegangen i hele denne næringen tror jeg er noe av hovedgrunnlaget for å få til en videre utvikling. Nettopp derfor var kanskje det som skuffet aller mest i meldingen, ikke den jobben som Landbruksdepartementet har gjort, men den jobben som Næringsdepartementet tilsynelatende ikke har gjort. For de foredlingsstrategiene, eksportstrategier osv. som i langt større grad ligger i Næringsdepartementet enn i Landbruksdepartementet, synes jeg i for stor grad er fraværende i denne meldingen. Derfor har vi latt gå fra oss en mulighet til å ha en skikkelig gjennomgang av næringen fra a til å. Det må vi imidlertid jobbe videre med. Det er lagt til grunn for det i det verdiskapingsprogrammet som er foreslått, og som jeg støtter fullt ut, men som jeg synes er altfor lite konkret, på grunnlag av for lite engasjement fra Næringsdepartementets side.

Produktutvikling er en forutsetning for å øke prisen på sluttproduktet, og Norge, som ikke skal være et lavprisland, er nødt til å ha høy foredlingsgrad hvis vi skal ha god verdiskaping på en råvarebasert næring som skogen er. Det er et tankekors når enkelte hevder at Danmark har like stor verdiskaping på skogprodukter som det vi har i Norge. En kan si hva en vil om Danmark, men når en kommer dit ned, er det i hvert fall ikke akkurat villmarka som suser imot en, eller de store ressurstilgangene. Da må det være noe som de gjennom nøysomhet på råvaresiden har vært nødt til å utvikle, som vi som har mye råvarer, ikke har vært i stand til. Vi må i framtiden selvfølgelig ha effektiv volumproduksjon, som vi har hatt, og der utviklingen kommer til å gå videre, men skal distriktene også kunne ha fordel av foredlingssiden av denne næringen, må også en del nisjeproduksjon legges ut i distriktene. Jeg tror det er der framtiden til distrikte-

nes foredlingsindustri ligger, ikke i å konkurrere om å skjære 2" x 4" fortere og fortere.

Råvareproduksjon er helt avgjørende for at vi skal ha grunnlag for foredlingssiden, og det er, som andre har vært inne på, et stort tankekors at store deler av vår møbelindustri f.eks. må importere furu fra Finland når man skal lage furumøbler, som vi tror er norske når vi sitter foran peisen. Det har nok noe med det å gjøre at vi har vært vant til å tenke volumproduksjon, og i liten grad nyanserer bruken av råvarer, slik at vi kan få de aller høyeste prisene på de aller beste delene av råvaren. Vi har nok i langt større grad vært vant til å kappe stokken slik at den passer til lastebilen istedenfor at den eventuelt skal passe til møbelproduksjon. Her har vi med produktutvikling å gjøre.

Skal den råvaren som vi skal foredle, bli god, trenger vi fagfolk til å drive også på råvaresiden. Noe av det som skuffer meg i meldingen, er at Regjeringen faktisk foreslår at det skal bli lettere å kvitte seg med arbeidsfolk i skogen. Selv om Regjeringen på en utmerket måte beskriver behovet for foryngelse og kulturarbeid i vekstperioden i skogen, foreslår den at det skal bli lettere å kvitte seg med arbeidsfolk. Det skal altså bli lettere å registrere seg som selvstendig næringsdrivende – entreprenørvirksomhet som i hovedsak er avvirkningsbasert – men da vil vi risikere å miste den fagkunnskapen som er nødvendig med hensyn til den helårige driften i skogen. Vi mener tvert imot at skogutdanningen må styrkes. I enkelte deler av landet – mekaniseringsgraden er høy og kommer sikkert til å bli høyere – er faktisk resultatet at vi ikke har de fagfolkene som skal stelle skogen fra den er plantet til den er hogstmoden igjen neste gang. Der trenger vi kvalifiserte fagfolk, der trenger vi skogsarbeiderne, og vi må altså ikke redusere ansettelsessikkerheten til dem som jobber i skogen.

Meldingen legger vekt på miljør siden av skogbruket, og det er bra. Jeg er overbevist om at den beste strategien for skogbruket er å møte høyt på banen når det gjelder miljøspørsmål, for i sitt vesen er jo dette en miljøvennlig produksjon, som nettopp av den grunn bør ha store fordele i konkurranse med andre produksjoner i framtiden. Men det har vært noen konflikter. Det har vært konflikter når det gjelder skogsveier, det har vært konflikter i forhold til f.eks. friluftsliv og hogstflater. Men jeg er overbevist om at når næringen er offensiv og nettopp presenterer den betydningen som f.eks. voksende skog har for CO2-binding og de muligheter man gir allmennheten til å bruke utmarksressurser, ja, da kan næringen stå oppreist og trygt hevde at den bidrar til positiv miljøeffekt og ikke er et miljøproblem, når en tar hensyn til biotoper, til landskap osv. som moderne skogbruk faktisk gjør.

Så har noen spurt hvorfor i all verden vi da ikke vil være med på å innføre miljøforskrift. Nei, det er rett og slett ut fra at vi mener det er en bedre strategi for å få aktiv forståelse og engasjement i forhold til miljømessig riktig skogdrift hos den enkelte driver, at prosjektet Levende Skog får lov til å gå videre. At næringens egne organisasjoner gjennom å påvirke sine medlemmer øker forståelsen for og kunnskapen om å drive miljømessig

riktig, synes vi er verdt et forsøk, istedenfor i første omgang å gjennomføre miljøforskrift. Det er altså ikke en avvísning av tanken om miljømessig riktig skogbruk. Det er det motsatte. Det er et forsøk på å antyde hvilken strategi som er best for at vi skal få et miljømessig riktig skogbruk. Derfor mener vi at Levende Skog-prosjektet må få lov til å virke, og så får vi se på erfaringene fra det når det har gått et par år.

Skognæringen er ekstremt langsiktig. Det arbeidet som blir gjort i dag, ser vi resultatene av i beste fall om 60-70 år, eller 100-120 år andre steder. Nettopp derfor kan det være vanskelig fra det ene til det andre års budsjett å få forståelse for at vi akkurat her må sette inn noen ressurser. Men da synes jeg vi skal holde fast ved at vi her har en mulighet til å satse på råvarer, og til å satse på en næring som kommer til å eksistere etter at oljealderen er over. Derfor tror jeg løsningen ligger i at produktutvikling og kompetanseheving også føres inn i denne råvarebaserte næringen.

Statsråd Kåre Gjønnes: Jeg står ikke her i dag for å ta ansvar for det som ikke er gjort, og for at vi er der vi er. Det får andre eventuelt tenke gjennom. Men jeg har et ansvar for å se på det som ligger i meldingen som strukturer framover.

Regjeringen mener det er viktig å utnytte de mulighetene som ligger i skogsektoren. Skogpolitikken utforming og innretning er avgjørende for dette. Jeg er derfor glad for at Stortingets behandling av skogmeldingen viser en bred politisk enighet om hovedlinjene i skogpolitikken.

Det er ikke ofte skogsektoren blir diskutert i Stortinget. Det er imidlertid knyttet store verdier til skogen i Norge. I 1997 var bruttoproduksjonen fra skogbruk og treforbrukende industri nær 40 milliarder kr, og det blir årlig eksportert treprodukter for ca. 15 milliarder kr. Samlet er skogbruk og skogindustri blant landets største eksportnæringer. Med trelast- og trevareindustri i 313 av landets kommuner er det klart at skogressurser og foredlingsvirksomhet er svært viktig for aktivitet og bosetting i distriktene.

I tråd med de mål Regjeringen har trukket opp, oppfatter jeg Stortingets behandling av meldingen som en støtte for en aktiv skogpolitikk med bred innsats av virkemidler. Jeg viser her bl.a. til

- at komiteen mener Regjeringens mål for skogpolitikken fanger opp hovedperspektivene i de utfordringene skogsektoren står overfor
- at den slutter opp om en strategi for økt verdiskaping som innebærer en mer helhetlig politikk for skogbruk og skogindustri
- og at den mener at meldingen fanger opp og vektlegger miljøperspektivene på en tilfredsstillende måte

Jeg har merket meg at komiteen har gitt sin tilslutning til at Norge skal arbeide for å få på plass en internasjonal avtale om skog. Stortingets klare syn på dette blir et viktig holdpunkt for oss i FN's internasjonale skogforum og i oppfølgingen videre. Utviklingen framover vil, slik jeg ser det, innebære stadig flere og sterkere forbindelseslin-

jer mellom den norske skogsektoren og internasjonale markeder. Det er derfor viktig for utformingen av den nasjonale skogpolitikken at Norge både deltar i og påvirker internasjonalt skogpolitisk arbeid.

Nasjonalt er de skogpolitiske utfordringene særlig knyttet til den langsiktige ressursforvaltningen, utnyttning av potensialet for økt verdiskaping og miljøoppgaver.

Med sikte på en aktiv og målrettet skogforvaltning som ivaretar hensynet til kommende generasjoner, synes jeg det er gledelig at flertallet mener skogbruksinvesteringene bør økes. Dette er en opplagt plikt for skogeierne, men samtidig er det viktig å videreføre den offentlige virkemiddelbruken.

Jeg har vært noe overrasket over at næringsorganisasjonene har kritisert meldingen fordi den ikke gir noe konkret mål for avvirkingen. Komiteen har også vurdert dette og slutter seg til Regjeringens syn på at det ikke er aktuelt å treffe politiske vedtak om avvirkingen for det enkelte år. Samtidig er det klart at det er nær sammenheng mellom verdiskaping og avvirking. Ut fra ressursgrunnlaget bør det være mulig å øke avvirkingen framover. Det må være et mål at en i størst mulig grad bruker norsk virke i foredlingsvirksomheten. Forutsetningen er selvsagt at en greier å bli konkurransedyktig på området. Her kan skogpolitikken være med og legge til rette for konkurransedyktighet, men det er skogeierne som må treffe beslutningen om å avvirke, ut fra markedsmulighetene som er til stede.

Meldingen har et perspektiv som går utover primærskogbruket. Potensialet for økt verdiskaping er størst i foredlingsleddene. Det er særlig derfor Regjeringen har foreslått å etablere et verdiskapingsprogram for bruk og foredling av trevirke. Jeg har merket meg at komiteen stiller seg meget positiv til dette verdiskapingsprogrammet, og det innebærer at vi nå kan starte den prosessen og det utredningsarbeidet som skal konkretisere verdiskapingsprogrammet. I denne sammenheng kan vi også lære av andre land. Tidligere landbruksminister har f.eks. vist til Danmark, som det for øvrig er et tankekors at vi må trekke fram i denne sammenheng.

Når det gjelder miljøoppgavene, viser innstillingen at komiteen legger vekt på og støtter opp om utvikling av skogsektorens positive miljøbidrag. Jeg synes det er svært positivt at komiteen er enig i at skogpolitikken må ha en klar og tydelig miljøprofil. Miljøengasjementet er i dag en selvsagt del av det vi oppfatter som verdiskaping i bred forstand.

Det er åpenbart at en slik miljøprofil også må innebære at det stilles krav til skogbrukets miljøtilpasninger. Det var dette som lå til grunn for Regjeringens konklusjon om at en miljøforskrift ville være hensiktsmessig for både å samle og profilere miljøaspektet i skogpolitikken, klargjøre nærmere skogbrukets miljøansvar og sikre at alle deltar i videreutviklingen av næringens miljøtilpasninger. I høringsrunden var det et flertall av høringsinstansene som var positiv til en miljøforskrift. Flere av næringens organisasjoner ønsket imidlertid ikke en slik forskrift. Det har vel også kommet klart til uttrykk i aktiviteten fram til behandlingen. Med bakgrunn i høringen

og næringens reaksjon på dette var det Regjeringens hensikt å utforme en endelig forskrift i nær kontakt med næringens organisasjoner, slik vi også samarbeidet i prosjektet Levende Skog og da kom med bestemmelser som lå på nivå med resultatet fra dette prosjektet. Jeg tar imidlertid til etterretning at komiteens flertall likevel ikke ønsker at det skal fastsettes en egen forskrift om miljøtilpasninger i skogbruket nå, i det minste ikke før etter et par år for å se hvilke resultater Levende Skog gir. Jeg vil understreke at dette ytterligere forsterker behovet for at næringen er seg sitt miljøansvar bevisst. På bakgrunn av Stortingets drøftinger vil jeg i den nærmeste tiden først og fremst prioritere arbeidet med en skogbrukslov. Men jeg må innrømme at jeg er skuffet over at det ikke er vilje i Stortinget til å gå videre med miljøforskrift nå.

Som det går fram av innstillingen, har komiteen sluttet seg til at departementet starter arbeidet med ny skogbrukslov. En ny lov vil bygge på meldingen og de premisser som blir trukket opp i Stortingets behandling. Dette vil bli et viktig, men også et tidkrevende arbeid. På samme måte som min forgjenger som landbruksminister har jeg lagt til rette for medvirkning i meldingsprosessen. Tilsvarende vil jeg også legge til rette for denne medvirkningen når vi nå skal jobbe videre med loven.

Meldingen varsler en gjennomgang av opplærings- og kompetansefeltet, noe også komiteen slutter seg til. Jeg legger nå opp til at en slik gjennomgang startes opp i nær kontakt med berørte parter og i samarbeid med Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet. Jeg ser at komiteen her er opptatt av maskinopplæringen og bl.a. mulighetene for en landslinjeordning innenfor skogbruksfaget med særlig vekt på teknikk og entreprenørutdanning – for øvrig til en liten ettertanke i forhold til forrige innlegg. Dette er spørsmål som etter mitt syn må vurderes i en bred sammenheng og i forhold til Reform 94 om videregående utdanning.

Når det gjelder skogbeskatningen, legger meldingen opp til å videreføre dagens system, med noen justeringer i skogavgiftsordningen. I tråd med komiteens merknader vil jeg i samråd med finansministeren på nytt vurdere om skattefordelsordningen bør justeres utover det Regjeringen har foreslått i meldingen. Jeg ser det som et viktig signal at komiteen her legger vekt på at skattesystemets positive virkning for skogbruket bør forsterkes i forhold til dagens ordning.

Jeg er også godt fornøyd med at komiteen er positiv til å innføre en avgift på skogsvirke til å fremme fellestiltak i skogbruket, som i første rekke skal gå til forsknings- og utviklingsarbeid.

På flere av de felter som jeg nå har omtalt, er det nødvendig med prosesser som sikrer at de berørte parter trekkes med i arbeidet. Dette gjelder bl.a. verdiskapings-satsingen, miljøarbeidet, lovrevisjonen og FoU- og kunnskapsutfordringene, og jeg tar derfor sikte på å utvikle prosesser som kan ivareta behovet for kontakt med berørte parter. Jeg regner også med at en slik åpenhet kan bidra til et ytterligere løft for en skogsektor med vekt på verdiskaping og en god miljøprofil.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Torstein Rudihagen (A): Eg vil gjerne få utfordre landbruksministeren på nokre få punkt. For det første er den store utfordringa i skogbruket nedgangen i aktiviteten når det gjeld avverkninga og omsettinga. Kan landbruksministeren i nokre få punkt trekke opp kva det er, slik han ser det, som er hovudbarrieren for å få opp att aktiviteten? Kva tiltak er det viktigast å komme med i tida framover?

Det andre gjeld dei forslaga som ligg føre, frå Høgre og Framstegspartiet på den eine sida og SV på den andre sida. Ein fokuserer på tømmertransporten. Det har òg komitefleirtalet gjort i si innstilling. Den har nemnt jernbanen spesielt og bedt Regjeringa følgje opp og finne ut kva som er årsaka til at jernbanen ikkje er konkurransedyktig, heller ikkje på tømmertransport over lange avstandar, sjølv om ein i utgangspunktet burde ha føresetnader for det. Vi er ikkje framande for at ein kanskje må sjå på nokre økonomiske verkemiddel for å få det til, inkludert ei vurdering av køyrevegavgifta. Mitt spørsmål er: På kva måte kunne Regjeringa tenkje seg å følgje opp dette i tida framover? Det same gjeld spørsmålet om køyretøyvedtekter for eventuelt å tilpasse dei til konkurrerende lands vedtekter. Kunne Regjeringa tenkje seg å følgje opp det?

Så gjeld det biobrensel. Vi er ute etter å bruke meir tømmer, og biobrensel er utan tvil eit område som opnar for større bruk av trevirke på den eine sida, og i tillegg har det ein stor miljømessig gevinst – og i så måte kanskje ein samfunnmessig gevinst. Er Regjeringa villig til å gå inn og vurdere eventuelle økonomiske verkemiddel her for å stimulere til at biobrensel kan bli litt meir konkurransedyktig i forhold til andre energiformer?

Det tredje gjeld skattefordelen ved skogavgiftsordninga. Landbruksministeren var for så vidt innom det, og sa at ein her ville følgje opp med ei vurdering.

Statsråd Kåre Gjønnes: Jeg føler utfordringen er for stor til å kunne svare på alle disse spørsmålene i et svar på en replikk.

Jeg mener det er veldig viktig også gjennom offentlige virkemidler å bidra til å øke aktiviteten i skogbruket. Nå tror jeg at dette bildet er noe sammensatt. Det er slik at også eierskapet i forhold til landbrukseiendommer er blitt noe forandret i forhold til tidligere, ved at veldig mange av dem som eier areal og eiendom, er opptatt i annen jobb og annet yrke. Derfor kan det i enkelte situasjoner være en nedprioritering i, som det heter, forvalteransvaret i forhold til eierlysten. Det tror jeg er én av de utfordringene som man står overfor.

I tillegg er disse rammebetingelsene som Rudihagen nevnte, helt sentrale for at en skal ha en lønnsom drift. Når det er blitt slik i skogbruket at det er noen som eier, andre som gjør jobben og eieren sitter igjen med fortjenesten, er det klart at mye av avveiningen vil ligge i hvor mye av fortjenesten som er igjen etter at jobben er gjort av andre. Dette er også en debatt og en utfordring som vi står overfor i skogbruket framover.

De konkrete tingene som Rudihagen har tatt opp, har jeg nå fått lagt på bordet gjennom innstillingen til meldingen. Meldingen skal bidra på den måten. Stortinget skal melde tilbake til statsråden, departementet og Regjeringen om hva det er viktig å gå videre med. Naturligvis vil jeg som landbruksminister overbringe dette til de fagdepartementene som har ansvaret for de enkelte områdene, og drøfte videre hvilke muligheter vi har i en samlet budsjettssituasjon til å få til de prioriteringene eller endringer av regelverk som er nødvendig for å få dette på plass. Naturligvis tar jeg på alvor det som ligger i merknadene fra komiteen gjennom denne behandlingen.

Øystein Hedstrøm (Frp): For noen år tilbake liberaliserte svenskene lovverket knyttet til kjøp og salg av eiendom. Vi har – de fleste mener iallfall det – lite optimal eiendomsstruktur i Norge, og det er veldig interessant å følge den utviklingen vi har sett i Sverige. Nå får markedet lov til å fungere og fastsette eiendomspriser, og resultatene så langt viser at man nå får en gjenspeiling av de reelle verdiene på eiendommene, og både utenbysboende og også passive eiere har funnet det aktuelt å selge. Svenskene har oppnådd de samme resultatene med en liberalisering som vi i Norge har ønsket å oppnå med meget strenge restriksjoner på dette området.

Vi får en melding til høsten om landbrukspolitikken. Jeg håper at Regjeringen nå skuer litt til Sverige og de resultatene de har oppnådd der. Jeg vil spørre statsråden, selv om forholdene i Sverige naturligvis ikke er identiske med forholdene i Norge: Vil man i denne meldingen, som skal behandles i næringskomiteen til høsten, drøfte og legge inn de svenske resultatene med en liberalisering av konsesjonslovgivningen?

Så til dette med utmarksnæringen. Det er svært viktig at markedet får fungere ved prising av utmarksprodukter. Hvorfor skal det være slik at private skogeiere er pålagt merverdiavgift ved salg av utmarksprodukter, mens staten er fritatt for dette gjennom Statskog, som er landets største grunneier? Vil statsråden her vurdere å få til en likebehandling mellom private skogeiere og staten når det gjelder prising av utmarksprodukter?

Statsråd Kåre Gjønnes: Meldingen varsler en justering av det som går på prisfastsetting i forhold til fast eiendom og skogbruket, slik at prisen i større grad skal gjenspeile de investeringene som er gjort av den enkelte skogeier når eiendommen skal omsettes. Dette vil ikke bety at en slipper dette løs, i forhold til at vi ikke skal ha noen vurdering av dette i framtiden. Men Regjeringen mener at det er behov for en viss justering for å inspirere til at investeringene blir gjort på riktig tidspunkt i skogbruket.

Når det gjelder hva vi kommer tilbake med i forbindelse med landbruksmeldingen, vil jeg si at vi vil drøfte dette med konsesjonsloven og flere sider ved den. Om vi vil ha noen bred utredning om hvordan dette fungerer i Sverige og på hvilken måte vi tilnærmer oss dette i meldingen, er det for tidlig for meg å si, men jeg vil allerede her nå kunne varsle at meldingen ikke kommer til å opp-

heve prisvurderingene i forbindelse med konsesjonsbehandling. Derimot kan det skje ting hvis en hever konsesjonsgrensen for mindre eiendommer, som flere i Stortinget har gitt uttrykk for, og som også statsråden mener det er grunn for oss til å se på. Da kan det føre til en annen utvikling for de minste eiendommene, som da eventuelt faller ut av det som har med den konkrete landbrukspolitikken å gjøre.

Når det gjelder det som går på moms, skal jeg ta med meg henstillingen fra representanten Hedstrøm om å drøfte nærmere i forhold til Finansdepartementet om det er grunn til å se på dette på nytt. Regjeringen jobber med en full gjennomgang av momssystemet, som vi vil komme tilbake til Stortinget med om ikke altfor lang tid. Statsråden har allerede signalisert at meldingen vil ha et forslag om å oppheve statens forkjøpsrett i den form den har i dag.

Ivar Kristiansen (H): Jeg vet ikke hvorfor landbruksministeren er motivert av finansministeren og har dratt ham inn i denne debatten. Det må kanskje skyldes det forhold at finansministeren ynder å benytte en viss symbolbruk ved hjelp av piler – som han påstår peker opp, de som skal peke opp. Jeg tror at hvis vi trekker parallellen videre til skogbruksnæringen, er det dessverre for mange piler som peker i gal retning. Avvirkningspilen bør snus andre veien. Den pilen som symboliserer import av trevirke til Norge, peker i gal retning, og investeringspilen burde kunne snus dramatisk hvis statsråden legger bredsiden til. Derfor tror jeg at heller enn å skulle ha drahjelp av finansministeren når det gjelder spørsmålet om skogavgiftsordningen, burde landbruksministeren lese flertallsmerknadene.

Spørsmålet mitt til statsråden er om han, når han ser hvordan investeringsbølgen i skogbruket har falt så dramatisk som den har gjort de siste år, vil ta disse flertallsmerknadene til etterretning og sørge for at man vurderer å oppheve beløpsgrensene for skattefordelen, eller øke disse beløpsgrensene, og om statsråden tar et snarlig initiativ til å øke skattefordelen – at skattefordelsgrensen eksempelvis kan settes ved 50 pst.

Statsråd Kåre Gjønnes: Jeg er litt overrasket over at det kanskje spesielt fra representanter fra Høyre øynes en viss kritikk imot at en skal se den økonomiske politikken, skatte- og avgiftspolitikken, i en helhet. At det koordineres gjennom Finansdepartementet, er helt naturlig for meg å vise til.

Til spørsmålet om jeg vil ta til etterretning det som står i innstillingen om det som har med skatteordningen å gjøre, er svaret ja. Men det står i innstillingen at en ber departementet «vurdere» ordningen, så jeg oppfatter det ikke slik at dette er et pålegg om at en skal komme fram til et helt klart, konkret standpunkt. Naturligvis skal vi drøfte dette videre både i departementet og gjennom de kanalene der disse spørsmålene blir tatt stilling til, så det skal jeg følge opp.

Så er det en utfordring å få økt avvirkningen. Dette er faktisk en utfordring til skogbruket. Og så har vi en jobb

å gjøre med verdiskapingen. Vi skal ha et marked å levere til som etterspør disse produktene, for at det skal bli lønnsomt. Jeg synes representanten Dag Terje Andersen gav et godt bilde på at en egentlig må starte i markedet for å greie å få opp en lønnsomhet som gjør at det er interessant å avvirke.

Til slutt tilbake til dette med miljøforskrift. Jeg håper ikke – og det har for så vidt også komiteen gitt uttrykk for – at dette er et signal om en nedtoning av det miljøansvaret som denne næringen har, og jeg håper at det ikke utad blir oppfattet som at Stortinget i denne sammenhengen har nedtonet miljøengasjementet i forhold til kravet en internasjonalt vil møte på dette området framover.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Bjarne Håkon Hanssen (A): Jeg vil i dette innlegget komme inn på et moment som er lite berørt i skogmeldingen og i komiteens behandling av denne, men som det de siste dagene har blitt en stor debatt om. Jeg tenker da på Høyres forslag om å delprivatisere Statskog.

Statskog eier i dag om lag en tredjedel av grunnarealene i Norge, og Statskog ivaretar sine eieroppgaver på en god måte. De driver en faglig god skogsdrift. Og ikke minst er Statskog en grunneier som på en god måte tilrettelegger for at allmennheten skal ha tilgang på mulighet til jakt og fiske til en akseptabel pris.

Norges Jeger- og Fiskerforbund har en rekke steder i landet inngått avtaler med Statskog. Disse avtalene regulerer muligheten til jakt og fiske slik at folk flest kan delta.

Derfor sier da også Norges Jeger- og Fiskerforbund at det er Statskog som forvalter nasjonens arvesølv. Det er klassisk høyrepolitikk som kommer fram i dagen når Høyre nå tar til orde for at Statskog skal selge ut deler av sine skogeiendommer. Her sitter nemlig staten med noe som har verdi. Staten tjener penger på virksomheten i Statskog. Selvfølgelig er det da slik at noen private ønsker å overta denne virksomheten, og de har med én gang sine talsmenn i Høyre.

Arbeiderpartiet vil signalisere sterk motstand mot at Stortinget skal begynne å pålegge Statskog salg av skogeiendommer. Vi er opptatt av Statskog som en statlig bedrift med et samfunnsansvar utover den rent forretningsmessige driften. Ikke minst er vi opptatt av å beholde Statskog slik bedriften er i dag, for å sikre allmennhetens tilgang til jakt og fiske.

Skal skogeiendommer selges ut, er det åpenbart at tilgangen for folk flest til jakt og fiske blir begrenset. En privat kjøper skal først forrente den investering han foretar. Deretter skal han ha avkastning på den samme investeringen. Resultatet må bli økte priser på tilgangen til jakt og fiske.

Det er også grunn til å peke på at skogsdriften i Statskog utføres faglig godt. Mange private skogeiere driver sine eiendommer ut fra konjunkturmessige vurderinger. I tider med gode priser tar de ut tømmer, i tider med dårlige priser lar de det være. Det er forståelig, men ikke

minst for skog- og trelastindustrien er det viktig at det finnes skogeiere med forutsigbarhet og langsiktighet. Statskog er en slik eier.

Statskog ivaretar også behovet for å ha et sterkt skogfaglig miljø. De ansatte i Statskog er fagfolk som jobber i en så stor bedrift at det finnes muligheter til å ivareta og utvikle denne fagkunnskapen.

Arbeiderpartiet vil altså allerede nå signalisere klar motstand mot at Statskog skal selge ut eiendommer. Unntaket må selvsagt være i de tilfeller Statskog selv finner dette riktig og forsvarlig gitt det samfunnsansvar Statskog har. Jeg er glad for at det samme signalet kommer fra landbruksministeren, og jeg går ut fra at også regjeringspartienes talsmenn her i Stortinget kommer til samme konklusjon når de har fått tenkt seg om.

Bjørn Hernæs (H): Et godt utgangspunkt er forbedret av næringskomiteen, er overskriften på en melding fra en av de store skogeierorganisasjonene. Det tror jeg på mange måter er en god beskrivelse. Statsråden sa at det er ikke ofte skog står på dagsordenen i Stortinget. Det har han selvfølgelig helt rett i. Og det er jo et uttrykk for en lavmæltet, som jeg har brukt ved noen anledninger, for hvordan skognæringen ter seg i den offentlige debatten.

Det er jo også et tankekors at på et tidspunkt – en av disse sjeldne anledningene – da dette er til debatt, så er det f.eks. i presselosjen totalt fravær av folk som burde vært opptatt av en så viktig næring.

Det er ting i skogmeldingen som Høyre ikke er hundre prosent fornøyd med, det er påpekt av våre representanter i fagkomiteen. Men det er også ting som vi er veldig glad for. Særlig fornøyd er vi med at vi har fått utsatt miljøforskriften. Jeg merket meg jo at statsråden var mindre fornøyd. Jeg beklager å måtte innrømme at i den sorgpleie som han måtte bedrive i denne sammenheng, får han ikke mye støtte fra Høyre, snarere tvert imot. Vi har jo flere ting på gang. Forrige taler behandlet så vidt spørsmålet om en delprivatisering av Statskog. De foreløpige meldingene tyder jo på at det også samler flertall i Stortinget, så vi har da en ny skuffelse i vente – dessverre.

Når det gjelder miljøforskriftene – jeg skal være litt forsiktig med ord her – er jeg ikke særlig overrasket over Senterpartiet lenger, men Morten Lund er den som trekker miljøorganisasjonene med seg i sin kritikk av at miljøforskriftene ikke gjennomføres. Jeg har lyst til å gjenta spørsmålet fra en debatt om vannkraftutbygging kontra vern, som vi hadde her for et par dager siden: Er det overhodet noe tema hvor Senterpartiet står på distriktenes side i forhold til sentrale myndigheter? Enten det gjelder vannkraft, rovdyrproblematikken eller miljøaktiviteter i forhold til å kunne drive en effektiv skogforvaltning, så står altså Senterpartiet og den regjering de sitter i, på feil side – i motsetning til Arbeiderpartiet, hvor Dag Terje Andersen sier klart at det viktigste vi kan gjøre her i huset i forhold til den langsiktighet og forutsigbarhet som denne næringen trenger, er å holde orden på økonomien i landet vårt. Det bør regjering og storting konsentrere sine krefter om, så klarer skogbruket aldeles utmer-

ket å styre seg selv, slik de har gjort gjennom lange, lange tider.

Jeg er også glad for at vi får en forbedring av skogavgiften og skogbeskatningen, og i det hele tatt at konsepsjonsbestemmelsene er blitt satt på dagsordenen. Foreløpig har det ikke vært mulig å få flertallet med på en forbedring i den sammenheng.

Det blir ikke lett å få tatt for seg en slik næring med den rettferdighet den fortjener, i løpet av et kort innlegg, så jeg vil heller konsentrere meg om den generelle opplysningen som drives om norsk skogbruk på bred front. Og i den sammenheng synes jeg at Det norske Skogselskap fortjener en spesiell oppmerksomhet. At det er næringsorganisasjoner som ivaretar næringens interesser, det er det i alle næringer. Men at vi har en bred ideell organisasjon som arbeider konsekvent for skogens betydning og har det på dagsordenen, tror jeg neppe kan overvurderes. Det er kanskje den jobben som i denne sammenheng har vært gjort for å få skogens betydning som miljøfaktor på dagsordenen, som det er enda større grunn til å fremme, og særlig de initiativene som er tatt av Knut Dæhlen i Skogselskapet om at Norge kan ta skritt til å avvikle klimaforhandlinger. Jeg håper at Regjeringen – den som der måtte føle seg kallet – griper fatt i den utfordringen.

Jeg har lyst til å si, selv om det er bra at landbruksministeren er til stede, at det hadde jo ikke skadet om miljøvernministeren også hadde funnet anledning til å være i Stortinget når en så viktig sak for næringen som dette står på dagsordenen.

Einar Olav Skogholt (A): Jeg synes det er svært positivt at vi har fått en egen stortingsmelding om norsk skogpolitikk. Jeg vil gi honnør til forrige landbruksminister, som igangsatte arbeidet, og til statsråd Gjønnes, som har videreført arbeidet.

Skogbrukets produkter er viktige eksportartikler for Norge. Verdiskapingen i skognæringen innebærer bl.a. en eksportverdi på ca. 15 milliarder kr årlig.

Det er videre viktig å fokusere på skogen som et mangfold av ressurser og muligheter.

Jeg ønsker i mitt innlegg å fokusere på noen tiltak som jeg mener bør tillegges stor vekt. Jeg er glad for at komiteflertallet ber Landbruksdepartementet vurdere å gjøre tilskuddsordningen til skogkultur gjeldende for alle eienoms-kategorier. Eiendommer med et balansekvantum på over 3 000 m³ er ofte de mest aktive i skogkulturarbeidet. Dette gir grunnlag for manuelt arbeid og mulighet for helårssysselsetting for skogsarbeiderne. Jeg håper at statsråden også vil innføre tilskuddsordningen i østlandsfylkene og i Aust-Agder snarest mulig. I tilknytning til skogkulturarbeidet vil jeg gjerne peke på behovet for å legge forholdene til rette for en sikker tilgang på frø- og plantemateriale.

Videre er jeg glad for at komiteen fastslår at skogavgiftsordningen fortsatt skal være en grunnpilar i finansieringen av et bærekraftig skogbruk og fremmer tiltak som vil stimulere til økt investering. Jeg håper departementet finner å kunne oppheve beløpsgrensene for den

såkalte skattefordelen, og at skattefordelen økes til 50 pst. De reduserte skatteinntektene vil være et rimelig bidrag fra det offentlige for å øke de langsiktige investeringene i skogbruket. På sikt vil dette være en meget fornuftig bruk av offentlige ressurser. Jeg er meget glad for at Regjeringen har foreslått at det som en prøveordning i fem år fastsettes en avgift på skogsvirke til fremme av fellestilltak i skogbruket.

FoU-arbeidet i skogsektoren er meget viktig. Det er positivt at næringsorganisasjonene har sluttet seg til dette forslaget. Gjennomføringen av et aktivt verdiskapingsprogram vil kreve god, landsdekkende informasjon til beslutningstakerne. Jeg mener at Det norske Skogselskap med sin informasjonskompetanse bør bli en aktiv og viktig aktør i denne sammenheng.

For øvrig vil jeg få påpeke den store innsatsen Det norske Skogselskap utfører på en rekke områder innen skogbruket, både nasjonalt og internasjonalt. Det er derfor viktig at Landbruksdepartementet bidrar til å sikre Skogselskapet økonomiske ressurser, slik at de kan videreføre sitt meget viktige arbeid over hele landet.

Utdanning og kompetanseoppbygging er avgjørende også i denne næringen. Spesielt bør forskningen nordenfjells styrkes. NISK har ingen forsker som spesifikt arbeider med skogbruk nord for Dovre. Jeg håper at en forskerstilling kan øremerkes arbeid nordenfjells. Det vil være et viktig tiltak for skogbruket i denne landsdelen.

Utdanning og kompetanseoppbygging på tvers av fagsektorene vil være et viktig bidrag til å spre kunnskap om trevirkets muligheter. Her vil informasjon til brukere av lauvtreprodukter være betydningsfull. Det norske Skogselskaps informasjon fra eget utstillingslokale i Oslo er et positivt virkemiddel. Bruk av dette lokalet som et nasjonalt informasjonssenter for lauvtreprodukter bør være aktuelt. Det er viktig at kunnskapsformidlingen til beslutningstakerne opprettholdes. I den sammenheng kan det være behov for sterkere føringer i forhold til seksjon skog hos fylkesmannen og i kommunene.

Kompetanseoppbyggingen bør også skje i miljøer utenfor skogsektoren for at sluttbrukerne skal få større kunnskap om trevirkets muligheter. Styrking av entreprenørskapsideen i lærerutdanningen og i undervisningen i skoleverket vil være et positivt bidrag i denne sammenheng. Jeg vil også få nevne at styrkingen av entreprenør-opplæringen i den eksisterende utdanningen ved yrkes-skolene for skogbruk, f.eks. ved Sønsterud, Saggrenda og Finsås, vil være et positivt tiltak.

Avslutningsvis vil jeg få understreke ønsket om en økt oppgradering av skogbruket i vårt bistandsarbeid. Utfordringene er store, men norsk skogbruk vil kunne være en viktig og aktiv bidragsyter.

Gunnar Halvorsen (A): Skogmeldingen omtaler skogens mangfold og betydning for Norge på en omfattende og god måte.

Det er viktig å minne om at skogbruket er en næring som lever i et åpent, internasjonalt marked. Tekniske nyvinninger og nye produksjonsprosesser i ett land slår

raskt ut i form av presset konkurranse og mulighet for nedgang i pris i et annet land.

Det er et faktum at avvirkningskvantumet i Europa ikke tar ut tilveksten, og dette skogsvolumet øker nå med 200 mill. m³ pr. år. Det er på denne bakgrunn det nå bygges opp skogindustri i Europa, bl.a. flere store sagbruk i Tyskland. Jeg er sterkt i tvil om vi i Norge, og i denne innstillingen, tar skogindustrien alvorlig nok. Det ville være tragisk om eksport av skog på sikt skulle bli en ren råvareeksport.

Det er altså industriens rammevilkår som bekymrer meg mest, for ryker industrien, vil hele kjeden bakover få problemer. En utvikling mot større og færre enheter i skogindustrien vil medføre større transportkostnader, og når transportkostnadene etter hvert blir overført til skog-eieren, vil stadig mer skog bli ulønnsom.

I dag er investeringsnivået altfor lavt, og kvaliteten på skogkulturarbeidet holder ikke mål.

Jeg tror at skogbruket er tjent med å være en næring som lever i konkurranse og som i størst mulig grad greier seg selv. Men mange av investeringene som gjøres i skogbruket, har perspektiv på fra 60 til 100 år, og vil derfor bli oppgaver som samfunnet har ansvar for. Det er desto gledeligere at det i denne innstillingen er mange positive elementer. Jeg vil kommentere et par av dem.

Tilskudd til skogkultur skulle etter departementets mening gjelde alle eiendoms kategorier med balansekvantum over 3 000 m³, med unntak av eiendommene i østlandsfylkene og Aust-Agder. Jeg er svært glad for at komiteen og Arbeiderpartiet mener at tilskuddsordningen også bør gjelde for Østlandet og Aust-Agder. Samferdsel blir en viktig faktor i lønnsomheten, ikke minst for råvareprodusentene. Fylkesveiene er dårlige, og akseltrykket begrenser transportmengden. Bygging av skogsveier er omstridt ut fra miljøhensyn, men er helt avgjørende for lønnsomhet. Det er viktig at forvaltningsansvaret for skogsbilveiene blir i Landbruksdepartementet.

Når det gjelder Regjeringens forslag om å fastsette en miljøforskrift hjemlet i skogbruksloven, må jeg få uttrykke undring over at Kristelig Folkeparti og Senterpartiet går inn for dette på tvers av næringens klare advarsler. Avgjørelser og myndighet skal overføres fra næringen til byråkratiet. Næringen er ikke imot miljøkrav. Det viktige prosjektet Levende Skog er et samarbeidsprosjekt mellom skognæringen, friluftsansjonene, myndighetene og skogindustrien om hvilke standarder skogbruk og skogsdrift i Norge skal ha og basere seg på. Det er sagt klart ifra at innføring av miljøforskrift vil bli oppfattet som en mistillit til det ansvar skognæringen har utvist gjennom Levende Skog-prosjektet. Jeg er derfor fornøyd med at Arbeiderpartiet har tatt skogbruket på alvor og går imot innføring av miljøforskrift nå og om to år skal vurdere om prosjektet skal videreføres.

Etter min vurdering er meldingen som statsråden har lagt fram, bra, og næringskomiteen har ytterligere forbedret den.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Karin Andersen (SV): Først vil jeg uttrykke støtte til innlegget som representanten Bjørn Håkon Hanssen hadde angående Statskog. SV er også sterkt imot en delprivatisering av Statskog. Jeg skal ikke gå nærmere inn på det nå, men bare referere til de argumentene som Hanssen framførte.

Så vil jeg litt tilbake til forslagene nr. 4 og 5, som SV har fremmet. Jeg har fått noen signaler om at det er et ønske at de blir oversendt. Jeg må bare få uttrykke en viss utålmodighet etter hvert i forhold til disse spørsmålene, for det er mye prat. Dette har jeg hørt i mange år – både at man skal sørge for å få tungtransporten over på jernbane og at man skal kunne prise miljøvennlig energi slik at den blir konkurransedyktig og i hvert fall i en startfase klarer å komme seg over kneika, slik at man oppnår et volum og får en infrastruktur som gjør at man kan konkurrere. Men det er veldig vanskelig å få til noe annet enn ganske uforpliktende formuleringer på dette. Det er grunnen til at vi ønsker å utfordre litt nå, om man i hvert fall kan komme med en god begrunnelse for hvorfor man ikke skulle gå inn for disse forslagene nå. Det er forslag om at Regjeringen skal legge fram forslag, så det får ikke økonomiske konsekvenser her og nå. Man forplikter seg ikke, man kan ta stilling til det når forslagene kommer. Og dette er viktig.

Hvis mulige bioenergiprojekter ikke blir realisert nå, forsvinner nemlig muligheten til at de skal kunne bli realisert, for da blir det investert i en annen infrastruktur og da vil det koste dobbelt så mye i ettertid å ta i bruk bioenergi, som krever vannbåren varme. Det betyr at en satsing på bioenergi også vil kunne utnytte veldig marginale ressurser i skogbruket, som man nå har sagt kanskje vil bli enda mer marginale fordi prisene på verdensmarkedet synker. Så dette er en nisje som det er kjempeviktig å få tatt tak i. Det kan skape mange arbeidsplasser, og vi kan være i forkant på et område der vi har konkurransefortrinn.

Også når det gjelder transport, og miljøvennlig transport, er det slik at hvis det blir investert i enda flere, større og lengre biler og enda mer til vei, vil investering i jernbane og et løft for den transporten som gjør det mulig for dem å ikke prise seg ut av dette store segmentet som tømmer og andre produkter fra skogbruksnæringen er, ikke bli noe av, nettopp fordi man har gått inn i andre tunge investeringer som gjør at man ville få dobbeltinvestering. Så her er det viktig å gripe muligheten når den er der, og ikke sitte og bare vente og se hva som skjer. Da lar man de miljøvennlige alternativene gå fra seg, og så sitter vi igjen med noe annet enn det som flertallet hele tiden har sagt at de vil ha. Så jeg vil oppfordre til at man vurderer dette.

Torstein Rudihagen (A): Eg hadde òg tenkt å kommentere forslaga, bl.a. på oppfordring frå representanten Karin Andersen. Mange av dei forslaga som ligg føre, både frå Høgre, Framstegspartiet og SV, har Arbeidarpartiet og komitefleirtalet kommentert i innstillinga. Eg synest det er litt ille dersom vi på ein måte blir tvinga til å

stemme ned forslag som har så mange gode intensjonar i seg, så eg må få kome litt inn på det.

Representanten Ivar Kristiansen forventar støtte frå Arbeidarpartiet til Høgre og Framstegspartiet sine forslag. Når det gjeld køyretøyvedtektene, har vi i merkna-den vist til det uheldige i ulike vedtekter i Noreg og i konkurrerande land, og føreset at Regjeringa avklarar dette spørsmålet med det første. Men det har også med vegstandarden og vilje til å bruke midlar her å gjere, og statsråden stadfesta jo på eit spørsmål frå meg her i stad at dette vil bli følgt opp. Eg oppfordrar derfor Høgre og Framstegspartiet til å gjere forslag nr. 1 om til eit over-sendingforslag.

Det same gjeld forslag nr. 2. Vi har gitt klart uttrykk for at ein bør betre skattefordelen i samband med skog-avgifta for å stimulere til auka investeringar. Men vi er ikkje klare til å gå direkte på Høgre og Framstegspartiet sitt forslag utan ei betre utgreiing av dette. Med bakgrunn både i statsrådens svar her i stad og det eg nå har sagt, ber eg om at også dette forslaget blir gjort om til eit over-sendingforslag, elles ser vi oss nøydde til å stemme mot det.

Så til SV sine forslag. Eg kommenterte i eit tidlegare innlegg jernbanen, og uttrykte at det er leit at jernbanen ikkje lenger er konkurransedyktig når det gjeld tømmer-transport. Alle analysar viser jo at den burde vere det, iallfall på transport over lange avstandar så sant ein har godt av- og pålessingsutstyr. Dette har med mange forhold å gjere – køyrevegavgifta er berre éin ting. Eg trur det er riktig at vi nå ser på dette i ein større samanheng, og eg håpar at Regjeringa følgjer det opp. Eg oppfordrar SV til å gjere forslaget om til eit oversendingforslag, slik at vi får det utgreidd.

Det same gjeld forslaget om biobrensel. Det er jo riktig, som Karin Andersen seier, at det dessverre er for ulønsamt, eller for lite konkurransedyktig, i forhold til andre energiformer. Vi er som sagt ikkje framande for å bruke økonomiske verkemiddel for å gjere biobrensel meir konkurransedyktig, men dette må òg utgreiast i ein langt breiare samanheng. Eg føreset at statsråden på bakgrunn av det som her er sagt, og det som er sagt i komite-merkna-den, vil følgje det opp. Eg oppfordrar derfor SV til å gjere også dette forslaget om til eit oversendingfor-slag, elles blir vi nøydde til å stemme mot det.

G u n n a r B r e i m o hadde her overtatt presi-dentplassen.

Ansgar Gabrielsen (H): Jeg har i uken som er gått, meddelt at Høyre vil sette i gang et utredningsarbeid som går på Statskogs eiendomsportefølge. Jeg har merket meg at representanten Hanssen, fra samme kommune som Statskog holder til, hadde et veldig engasjement og signaliserte sterk motstand fra Arbeiderpartiets side mot salg av statlige eiendommer. Og SV gav jo sin uforbeholdne og varme støtte. Slik har det stort sett vært når det gjelder statlig eierskap, så det er heller ikke noe nytt når det gjelder statlig eierskap til eiendom.

Men i denne saken kan det være greit å avklare hva man ønsker å gjøre, og hva man ikke ønsker å gjøre. Jeg har ikke tatt til orde for privatisering av Statskog, jeg har ikke satt søkelyset spesielt på driften av Statskog. Det jeg har snakket om, er at jeg ønsker en gjennomgang av Statskogs eiendomsportefølge, primært på skogsiden. Og innenfor den eiendomsporteføljen som Statskog sitter på, er det, fra den ene ytterligheten, der det åpenbart er slik at Statskog bør være eier, og at staten bør eie eiendommen, en glidende overgang til eiendommer som det egentlig ikke finnes gode argumenter for at skal være på statens hånd. Det er en gjennomgang av dette jeg vil ha. Og jeg må si at jeg undrer meg litt over en del av uttalel-sene, ikke fra Arbeiderpartiet og SV – de er jo som tatt ut av læreboka som de har hatt siden tidenes morgen – men fra regjeringspartiene, som har hatt representanter som fra denne talerstolen har tatt til orde for noe av det same. For når en ser på de historiske årsakene til at en del av de eiendommene er i statens eie, ser en, etter som eks-emplene begynner å strømme inn fra landsende til lands-ende, at er det mye her som vi i hvert fall ikke hadde ak-septert, hadde det skjedd i dag. Det er konge, det er fut og det er bisp – og jeg vet ikke hvem – som har sørget for at dette har blitt på statens hånd.

Det jeg ønsker, er en kritisk gjennomgang av dette. Da ser jeg for meg at en del av disse eiendommene med for-del burde kunne selges til private, gjerne til de eiendom-mer de egentlig burde ha tilhørt lenge, og gjerne for etab-lering av private allmenninger. Men jeg må jo si at hvis en har det prinsipielle utgangspunkt at dess mer skog og eiendom som er på statens hånd, dess lettere vil en kunne oppfylle det som er Hanssens argument for dette, nemlig allmennhetens adgang til jakt og fiske, kan man jo undres over hvorfor ikke engasjementet er større for å skape mer, for ytterligere å øke dette.

Leif Helge Kongshaug (V): Som saksordfører for en så stor og viktig sak som skogmeldingen, føler jeg ikke at jeg har fått sagt det jeg ønsker på fem minutter. Dette er vel små partiers skjebne, uansett om en er saksordfører eller ikke i en sak.

Nå er det likevel slik at det er stor enighet om hoved-linjene for norsk skogpolitikk. Derfor har mange av de innleggene som har vært holdt, poengtert komiteflertal-lets syn og støttet Regjeringens politikk.

Jeg har merket meg innleggene fra høyresiden, der alle poengterer – og det er vi alle enige om – at vi skal være opptatt av lønnsomhet. Men spesielt når det gjel-der Fremskrittspartiet, syns jeg at fraværet av langsik-tighet, nødvendig tenkning i langsiktige baner når det gjelder skog, har vært betydelig. Men viktigheten av dette har vært presisert av mange, slik at det er det full støtte for.

Når det gjelder forslagene, kan jeg vise til det som Torstein Rudihagen sa om forslagene fra Fremskrittspar-tiet og Høyre. Dette er jo godt kommentert i komiteens tilråding. Det ville være synd, med de føringer som lig-ger der, om disse blir stemt ned. De bør derfor bli over-sendelsesforslag.

(Kongshaug)

Det samme gjelder forslagene fra SV, og jeg vil spesielt bemerke forslaget som går på bioenergi. Det er jo bl.a. det området vi skal ta fatt i i det verdiskapingsprogrammet som nå har fått full tilslutning. Jeg syns derfor det hører hjemme der.

Det er flere her som har vært inne på det store engasjementet i saken. Det har vært en positiv prosess med konstruktive innspill fra organisasjonene. Det ser ut som om komiteens flertall har foretatt de rette avveiningene i den sammenheng. Det ser vi bl.a. på de innspillene vi har fått. Senest i dag kl. 09.51 kom det en faks med adresse Presidentskapet. Det var en resolusjon fra årsmøtet i Norges Skogeierforbund med overskriften «Vi tar utfordringene!». De hadde årsmøte den 8. og 9. juni i Fredrikstad. Resolusjonen sier følgende:

«Hele skogeiersamvirket har fulgt spent med i arbeidet med St meld nr 17 – Skogmeldingen. Nå er meldingen behandlet i Næringskomsomiteen og årsmøtet konstaterer at det legges et godt grunnlag for videre arbeid. Vi føler at meldingen gir oss mange utfordringer, og disse skal vi møte konstruktivt. Vi vil ta ansvar for å utvikle skogbruket videre!»

Når vi i tillegg kjenner til den dyktige ledelsen vi har, både politisk og administrativt i Landbruksdepartementet, er grunnlaget lagt for en ny giv og et løft for skogneringen her til lands.

Øystein Hedstrøm (Frp): Først noen korte kommentarer til saksordførers innlegg om Fremskrittspartiets påståtte mangel på langsiktighet.

Slik vi ser det, får man en robust, konkurransedyktig og langsiktig skogbruksnæring ved først og fremst å stimulere til gode rammebetingelser. Da får man et robust og konkurransedyktig skogbruk, et skogbruk som i dag må forholde seg til et internasjonalt, konkurransedyktig marked. Ved å innføre nye støtte-, regulerings- og subsidieordninger bringer man ikke skognæringen ett eneste steg framover på bakgrunn av den internasjonale konkurransesituasjonen skogbruket befinner seg i. Men det var ikke derfor jeg grep ordet, det var til forslagene.

Etter å ha hørt representanten Rudihagens innlegg vil jeg på vegne av Høyre og Fremskrittspartiet gjøre om forslagene nr. 1 og 2 i innstillingen til oversendelsesforslag.

Inge Myrvoll (SV): Etter å ha lyttet til representanten Rudihagen følte jeg meg motivert, eller provosert, til å ta ordet. Jeg prøvde å lytte så godt som jeg formår, men noen av oss har kanskje litt tungt for det. Jeg prøvde å lytte til hvorfor man måtte stemme mot forslagene dersom de ikke ble oversendt, men jeg lyttet forgyveves. Jeg tenkte at man kanskje hadde noen innvendinger mot formuleringen i forslagene, men jeg hørte ikke det. Jeg har derfor problemer med å skjønne hvorfor Arbeiderpartiet og sentrumpartiene ikke kan stemme for SVs forslag. Når det gjelder f.eks. forslaget om fjerning av kjørevegsavgift, vet vi at jernbanen har tapt en del kontrakter den siste tida fordi de ikke var gode nok når det gjaldt pris.

Samtidig vet vi at når det gjelder tømmer, flis osv., utgjør kjørevegsavgifta ca. 6-7 pst. av kostnadene til jernbanen. Og hvis 6-7 pst. av kostnadene blir borte, kan det være det som skal til for at jernbanen vinner disse kontraktene, noe et bredt flertall ønsker. Det er sterke lokale reaksjoner mot å få en overgang fra bane til veg. Alle ønsker den motsatte overgangen. Derfor har jeg problemer med å skjønne hvorfor det er så vanskelig for flertallet i denne sal å stemme for et forslag som man er enig i målsettinga med. Formuleringa er ikke mer problematisk enn at man ber Regjeringa legge fram forslag om f.eks. fjerning av kjørevegsavgift for jernbanen, som gir miljøvennlig transport konkurransefortrinn. Dette området er viktig. Jeg syns derfor man skulle ha vedtatt dette, slik at det lå en forpliktelse fra Regjeringas side til å komme med forslag. Jeg etterlyser derfor på nytt en begrunnelse for hvorfor man føler at man må stemme mot et slikt forslag.

Statsråd Kåre Gjønnes: Jeg vil komme med noen ganske få betraktninger på tampen av denne debatten.

St.meld. nr. 17 heter: «Verdiskaping og miljø – muligheter i skogsektoren». Innholdet er vesentlig forskjellig fra den forrige skogmeldingen, der en hadde en mye mer ensidig fokusering på næringsutøverne, på dem som eier skog. Men en eventuell attest fra organisasjonene i skogbruket er ingen garanti for at dette har blitt bra.

Jeg er faktisk i den heldige situasjon at jeg har vært skogeier. Jeg kjenner mange skogeiere, jeg kjenner organisasjonene, jeg kjenner politikken, og jeg vet at det er store forskjeller blant skogeierne når det gjelder viljen og forståelsen for det miljøansvaret en har som forvalter av skog. Jeg er overbevist om at vi skal greie å få til en skogpolitikk der også miljøaspektet er godt ivaretatt, for det er mange som har og bruker de arealene som skogbruket også har tilgang til. Når jeg sier dette, er det ikke for å nedtone næringspolitikken, men for at vi skal ha med oss som et helt klart bilde at når det lages en ny skoglov, vil disse perspektivene måtte tas inn på en ny måte i forhold til den skogloven vi har i dag.

Hvis en hadde sagt at vi skal lage en næringslov med mottoet frihet under ansvar, og hvis det er enighet om at det skal lages en lov, er naturligvis hensikten at det er noe som skal styres. Hvis ikke, trenger vi ingen lov. Og hvis en lov skal være virkningsfull, må den kunne brukes til styring. Forskrifter har vi egentlig for å kunne utøve styring gjennom det lovverket vi har. Disse tingene henger sammen. Så hvis Stortinget mener at vi trenger en lov, er det fordi det er et behov for å ha en viss styring med det som skjer i skogbruket som sådant.

Jeg synes dette har vært en konstruktiv og grei debatt. Jeg er enig i at det som er kommet fram under behandlingen i Stortinget, også er med på å utvide perspektivet og på å gi – kan en si – utfordringer til både statsråd, regjering og departement. Jeg håper at denne meldingen skal bidra til at vi får en skogbruksnæring og en skogbruksforvaltning som tjener både skogeier og samfunn totalt sett.

Leif Helge Kongshaug (V): Helt kort til forslag nr. 4, som lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge fram forslag, som for eksempel fjerning av kjørevegsavgift for jernbane,- som gir miljøvennlig transport konkurransefordrinn.»

Bakgrunnen for at vi ønsker at forslaget blir gjort om til et oversendelsesforslag, er nettopp at komiteens flertall har sagt at vi ønsker at Regjeringen kommer tilbake med en fullstendig analyse av hvorfor jernbanen ikke er konkurransedyktig i transportsammenheng. Det eksemplet som er gitt her, vil bare være en del av den totale analysen som må gjennomgås. Derfor synes jeg det må være viktig å avvente den problematikken og den analysen, slik at vi får sett det hele i et bredest mulig perspektiv. Derfor synes jeg det er rett at forslaget blir gjort om til et oversendelsesforslag i denne omgang.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1. (Votering, se side 3787)

S a k n r . 2

Innstilling fra næringskomiteen om reindrifftsavtalen 1999-2000, om dekning av kostnader vedrørende radioaktivitet i reinkjøtt, og om endringer i statsbudsjettet for 1999 (Innst. S. nr. 206 (1998-99), jf. St.prp. nr. 54 (1998-99))

Presidenten: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til ett hovedinnlegg fra hver gruppe og fra statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det ikke blir gitt høve til replikker etter de enkelte innlegg, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover de fordelte innlegg, får en taletid på inntil 3 minutter. – Det anses vedtatt.

Mimmi Bæivi (A) (ordfører for saken): De mål og retningslinjer som ligger til grunn for reindrifftspolitikken, er trukket opp i St.meld. nr. 28 for 1991-92, En bærekraftig reindrift, og av Stortinget i Innst.S. nr.167 for 1991-92. I innstillingen konkretiseres en bærekraftig reindrift gjennom følgende tre punkter:

- økologisk bærekraft
- økonomisk bærekraft
- kulturell bærekraft

Komiteens flertall har lagt vekt på at reindrifftsavtalen og reindrifftsloven skal være gode styringselement for å utvikle en bærekraftig reindrift.

Reindrifften, selv om det er en liten næring, er en av de viktigste brikkene i samisk kultur og handler om sysselsetting, bosetting og utvikling for det samiske folk. Derfor er det viktig at denne næringen bygger på en økologisk forståelse. Til det kreves også en samhandling mellom alle parter som er berørt, bl.a. utøvere, reindrifftsorganisasjoner, sameting og kommuner. Reindrifftsavtalen må være et av de verktøy som brukes for å få til en samfunnsutvikling i områder med reindrift.

I likhet med andre næringer hvor naturgrunlaget begrenser omfanget av aktivitetene, kan en ikke ha et høyere reintall og en større produksjon enn beitegrunlaget

kan tåle. Det er viktig at reindrifftspolitikken og næringen selv finner virkemidler som kan ivareta forsvarlig forvaltning, og tar hensyn til naturen. Uansett tekniske nyvinninger og andre hjelpemidler er dette noe en må ta hensyn til.

En annen viktig premiss for å styrke utviklingen av næringen er også kunnskap og utdanning. Mange i næringen vil måtte slutte fordi antall rein må ned og driftsenheter begrenses. Utfordringen framover vil være å tilføre det samiske samfunn nødvendig kompetanse og forutsetninger for å utvikle arbeidsplasser og næringsliv. Det vil være en forutsetning for å skape kombinasjonsmuligheter og alternativer til reindrifften.

Når det gjelder salg av reinkjøtt, har det vært en positiv utvikling. Men fra 1996 til 1997 kom en produksjonsnedgang, noe som medførte et ytterligere behov for import av kjøtt i forhold til tidligere år.

Som følge av GATT/WTO-avtalen har vi nå et tollbasert importvern for reinkjøtt. Arbeiderpartiet mener at tollbestemmelsene må praktiseres på en måte som beskytter reindriffts-næringen mot konkurrerende import.

Arbeiderpartiet mener det må legges til rette for en forsiktig økning av kvantumet reinkjøtt som omsettes i Norge. En slik økning vil kunne bedre økonomien for slakteriene og dermed grunnlaget for utbetalingspris til reieneierne.

Dersom slakteriene ikke har en tilfredsstillende råstofftilgang, vil det medføre store kostnader pr. kg slakt, som igjen vil gjøre prisen til reieneierne lavere.

I perioder med lite norskprodusert reinkjøtt vil import måtte være med på å styrke næringen, både økonomisk og markedsmessig, med hensyn til at reinkjøtt ikke skal miste sin beskjedne andel i det innenlandske markedet, og at det ikke skal skje unødvendig endring av strukturen på slakteriene i påvente av økt produksjon av reinkjøtt. Derfor vil Arbeiderpartiet være med på at reinkjøtt må kunne særbehandles varsomt i tider der det er spesielt behov for å importere.

Den negative utviklingen vi ser i reindriffts-næringen, spesielt i Finnmark, finnes det bare én løsning på, at reintallet må ned. Den negative fokuseringen på reindøden gagnar ikke næringen. Her støtter flertallet opp om de tiltakene som reindrifftsavtalen er kommet fram til.

Øystein Hedstrøm (SV): De årlige proposisjoner om reindrifftsavtalen er begredelig lesning, fordi reindriffts-næringen lenge har vært et nærings- og miljømessig problembar. Til tross for kontinuerlige og betydelige statsubsidier som politikerne har eksperimentert med, har vi ikke sett lys i tunnelen. Det har heller blitt verre.

Fremskrittspartiet har ikke villet være med på denne galeien. Vi har hele tiden påpekt nødvendigheten av en radikal omlegging av næringspolitikken på dette området. En videreføring av dagens reguleringsordninger eller kombinert med nye som ledsages av betydelige økonomiske virkemidler, vil ikke løse reindriffts-næringens problemer.

Tilskudds- og reguleringsordningene motvirker en helt nødvendig strukturrasjonalisering av reindrifften.

Næringen har heller ingen naturlige korrektiver i form av et normalt marked å forholde seg til. Den vanlige selvregulering som finner sted gjennom forbrukernes frie valg av varer og tjenester, er satt til side og byttet ut med subsidier og styring som virker i strid med næringsmessige, miljømessige og dyrevernmessige interesser. Det politiske flertall burde være villig til å innrømme at reindriffts politikken som føres i dag, har spilt fallitt. Stort sett alle, unntatt en del politikere og byråkrater, er misfornøyd med situasjonen. Skattebetalerne reagerer sterkt på at det sprøytes betydelig kapital inn i dette gjennom årlige tilskudd og omstillingsprogrammer i hundremillioner kroner-klassen som ikke virker. De er lei av politiske eksperimenter som de hele tiden skal betale regningen for.

Det som har skjedd, er et velkjent økonomisk fenomen. Da myndighetene for noen år siden bestemte at reindriften skulle være et satsingsområde gjennom betydelige statssubsidier, ble det skapt et bilde av en reindrift som ville gi gode muligheter og en skikkelig levestandard. Mange unge gis et fremtidshåp og satser. Vi får altfor mange rein og altfor mange yrkesutøvere, og resultatene har vi.

Mange mener at det spilles russisk rulett med Finnmarksvidda, og at vi går mot et økologisk sammenbrudd. Langsamt beites vidda ned og blir til en ørken. Mose og lav forsvinner, og store områder drepes av sand og grus. Naturen holder på å bryte sammen. En unik villmark er døende. Forskere ved Universitetet i Tromsø har dokumentert elendigheten. Det betyr også at mange reindrifftsamer får en elendig økonomi. Men det verste av alt: Tusenvis av rein sulter i hjel hvert eneste år, med alle de dyretragediene dette innebærer. Dyrene lider kolossalt av sult og avmagring fordi det ikke finnes riktig mat til alle. Og ressursregnskapet er skremmende. 56 pst. av alle kalvene som ble født i Karasjok i fjor, er døde, mens tallene fra Kautokeino nesten er like ille. Det nytter ikke lenger å basere seg på økonomiske lokkemidler, og det burde nå være åpenbart for alle at det har vært uheldige virkemidler som har motvirket en helt nødvendig strukturrasjonalisering av reindriften.

Vi i Fremskrittspartiet har hele tiden advart og ønsket å erstatte dagens system med markedsstyring, som vil sikre nødvendig flokkreduksjon i forhold til tilgjengelige beiteressurser. Behandles denne næringen likt med annen næringsvirksomhet og det offentlige ansvar blir redusert til en fornuftig ressurs- og miljøforvaltning, vil reindriftnæringen ha positive utviklingsmuligheter for dem som fortsetter i næringen. Så nå må storsamfunnet velge: enten det statssubsidierte, men miljøødeleggende kaos, eller det frie marked med færre aktører, hvor beiteressursene gir bedre muligheter til høsting på en bærekraftig måte.

Fremskrittspartiet vil hevde at generelle spilleregler som eventuelt gir gode vilkår for alle yrkesutøvere i et geografisk område, er den eneste veien å gå dersom man virkelig ønsker at en nasjonal minoritet skal få gode muligheter og tilbys en god levestandard og et fremtidshåp for sin ungdom. Alternativet er fraflytting fra et ensidig næringsreservat, uten den variasjon i arbeidstilbud og

muligheter unge mennesker krever, uansett språk og kulturell bakgrunn. Det må være et tankekors at så mange unge mennesker i dag stemmer med føttene, forlater landsbygda, forlater distriktene og dømmer norsk distriktspolitik i praksis nord og ned. Flyttestrømmen går fortsatt stri fra bygd til by. De første 15 månedene med en Bondevik-regjering, fra 1. oktober 1997 til 31. desember 1998, hadde vi en netto utflytting av 8 500 mennesker fra Distrikts-Norge og inn til byene.

Fremskrittspartiet ser på reindriftnæringen som en interessant næringsvei i distriktene i årene som kommer, men det vil være uholdbart for denne og andre støttede primærnæringer å være avhengig av en uforutsigbar politisk vilje til å fortsette subsidieringen. Kun gjennom lik behandling av samtlige næringsveier i de berørte områder vil minoritetene kunne finne frem til lønnsomme produksjoner, og således kunne holde sin ungdom på plass.

I likhet med avtaleverket overfor jordbruket er ikke reindrifftsavtalen et overføringssystem som fremmer nytenkning, ei heller premierer den kundetilpasset produksjon. Resultatet i form av store miljøproblemer og slett lønnsomhet i dagens reindrift burde således ikke overraske noen.

Til avstemningen: Fremskrittspartiet vil stemme mot innstillingens tre romertall.

Ivar Kristiansen (H): For den samiske befolkning henger reindrift og den samiske kultur nøye sammen. Selv om reindriftnæringen er en liten næring i nasjonal sammenheng, er næringen både for den samiske befolkning og i lokal sammenheng økonomisk og sysselsettingsmessig helt avgjørende. La meg derfor innledningsvis få slå fast at Høyre støtter den fremforhandlede avtalen, og henviser videre til våre merknader som fremgår av innstillingen.

Det er ingen tvil om at reindriftnæringen, i særlig grad i Finnmark, for tiden er særdeles utsatt og sårbar. Og vi er nødt til å ta den situasjonen som har oppstått de siste år, på alvor. Hvis ikke, havner vi – som flere tidligere talere har vært inne på – i en økologisk krise i deler av Finnmark som det vil ta svært lang tid å ordne opp i.

Vi har en ubalanse mellom antall rein og beitegrunnlag, og det er derfor overmåte viktig at avtalen mellom partene først og fremst stimulerer til et langt bedre balanseforhold mellom reintall og beitegrunnlag. Derfor er det etter Høyres oppfatning viktig og nødvendig at en reduksjon i reintall gjennomføres, samtidig som det er nødvendig å understreke at i et arbeid for å redusere reintallet må alle utøverne stilles likt i utgangspunktet. Finnmark er neppe tjent med en organisering hvor enkeltgrupper får fritak, mens reduksjonen i reintall kun skal ramme de største driverne. Det skal meget sterke grunner til før en gjennomfører det store inngrep som tvangsnedslaktning er. Skal dette gjennomføres, må forutsetningene være at det tas ut en lik andel fra hver flokk.

Så vil jeg bare si noen ord om det som gjelder import av levende dyr. Egentlig er markedssituasjonen for rein-kjøtt god her i landet. Jeg synes man burde stimulere i stedet for å avgiftsbelegge i så sterk grad som man gjør i

dag, import av levende dyr og reinkjøtt til Norge. Det vil kunne skape en tilleggsaktivitet, spesielt i Finnmark, som ville komme godt med.

Videre synes jeg at man i avtalen må prøve å la de markedsfremmende tiltak få en større plass enn de har. I og med at markedssituasjonen er god, bør aktørene innenfor reindriffts næringen lære litt av det som man får til i landbruksnæringen for øvrig, hvor profilmarkedsføring og markedsføring generelt er blant det fremste og beste i landet.

Så helt til slutt må jeg bare få lov å slå fast at jeg tror ikke, som representanten Hedstrøm var talsmann for, at man kan skyldes på reindrifftsavtalen med hensyn til alle de problemene man strir med i Distrikts-Norge. Jeg synes man tar hardt i når man henviser til reindrifftsavtalen med hensyn til de for så vidt store problemene som man for tiden strir med i Finnmark. Jeg tror at man må ha klart for seg at de offentlige investeringene som finner sted i denne sammenheng i Finnmark, og i særdeleshet overfor den samiske befolkningen, på samtlige områder tåler dagens lys, uansett hvilke andre investeringer en vil velge å sammenligne disse med. Skal man ta med de offentlige kostnadene som øremerkes Finnmark fylke, eller den samiske befolkning, må man i rettferdighetens navn ta med sammenligninger av offentlige kostnader for øvrig. Det kunne vært fristende å ta fram noen høydepunkt fra de store, tunge nasjonale satsinger som man skal gjennomføre i andre deler av landet, som vil bringe reindrifftsavtalen totalt i skyggen som en bitte liten parentes i denne sammenheng. Men jeg skal ikke trette forsamlingen med å gå inn på disse.

Morten Lund (Sp): Det er tre mål som ligger til grunn for reindriffts politikken: økologisk bærekraft, økonomisk bærekraft og kulturell bærekraft. Alle de tre målene står i en innbyrdes sammenheng. Det blir ingen økonomi i reindrifften hvis en fraviker økologiske prinsipper, og den kulturelle bærekraften forsvinner den dagen en ikke tar tilstrekkelige økologiske hensyn, som dermed rammer økonomien og svekker mulighetene for fortsatt drift.

Reindriffts næringen har i generasjoner blitt oppfattet og akseptert som en helt spesiell samisk næring. Reindrifften er derfor en viktig del av det materielle grunnlag for samisk kultur, og må tilføres midler for at den skal kunne få anledning til nødvendige omstillinger slik at drifften kan bli økologisk bærekraftig og dermed også økonomisk. Det er førstnemnde at Fremskrittspartiet i henhold til innstillingen ikke begriper nødvendigheten av å ivareta samisk kultur, ei heller nødvendigheten av å etablere et driftsmønster som er økologisk bærekraftig.

Også i år kom staten og reindrifftsorganisasjonen fram til enighet om en avtale som etter mitt skjønn er en god avtale for den enkelte utøver, samtidig som avtalen som sådan legger grunnlaget for en robust næring i framtiden.

I årets reindrifftsavtale har partene blitt enig om en annen strategi for å få til økologisk bærekraftig drift i Finnmark, da tidligere tiltak for å få ned reintallet ikke har

hatt den ønskede effekt. Av tiltakene kan nevnes bl.a. Omstillingsprogrammet for Indre Finnmark, som har blitt tilført betydelige midler. Det har vært prøvd også tidligere. I årets avtale har det blitt avsatt tilskudd til innløsning av driftsenheter og en plan for utslakting. Jeg håper og tror at disse tiltakene er tilstrekkelige slik at vi slipper å bruke riset bak speilet, som er tvungen utslakting for den enkelte driftsenhet etter forskrift gitt av Landbruksdepartementet med hjemmel i reindrifftsloven.

Også for utøvere i reindriffts næringen har det nå dessuten blitt etablert en tidligpensjonsordning, slik utøverne i jordbruket ble sikret gjennom forhandlingene om jordbruksoppgjøret i fjor.

Reindriffts næringen er særlig viktig for Finnmark, for den direkte sysselsetting der reinbeitene er og for indirekte sysselsetting i regionsentrene, der slakterier og annen foredlingsvirksomhet befinner seg.

Kombinasjonen av reduserte reintall og økende etterspørsel etter reinkjøtt må fortsatt søkes løst gjennom import av levende dyr til slakt fra Finland og Russland, og ved behov bør også denne importen kunne økes. På denne måten kan bl.a. slakteri- og foredlingsindustrien utnytte sin kapasitet hele året.

I proposisjonen blir det også gjort rede for erstatninger på 4,3 mill. kr, som trengs på grunn av radioaktivt reinkjøtt. Fremskrittspartiet vil heller ikke bevilge disse pengene. De kaller det for en kamuflert subsidieordning. Det er fullstendig feilaktig. Det er ingen reieiere som ønsker denne inntektsposten, og det ønsker heller ingen andre husdyrholdere som har blitt rammet av radioaktiviteten. Denne erstatningen er en erstatning for tapt slakteverdi og for økte kostnader som de får på grunn av Tsjernobyl-ulykken.

Ellers vil jeg bemerke til Fremskrittspartiets innlegg at jeg ikke tror noe på at Fremskrittspartiets oppskrift vil berge bosettingen i Finnmark. I all omtale som gjelder samisk virksomhet og generell virksomhet i Finnmark, er Fremskrittspartiets tone slik at den ikke vil stimulere virksomheten i den landsdelen.

Etter mitt skjønn er den foreliggende avtalen mellom staten og NRL et godt instrument for å utvikle en robust reindriffts næring, som er både økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig.

Statsråd Kåre Gjønnes: Reindrifft som næring har i utgangspunktet mange positive elementer i seg. Den representerer en god og fornuftig ressursutnyttelse i marginale fjell- og utmarksområder. Den bidrar til et næringsmessig mangfold, og den er en viktig bærer av samisk kultur.

Fra Regjeringens side er det en primær målsetting i reindriffts politikken å legge til rette for en økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig reindrifft. Reindrifften skal også være dyrevernmessig forsvarlig.

Det er en kjensgjerning at de utfordringer næringen og forvaltningen står overfor, er mange og omfattende. Jeg er derfor glad for at næringskomiteens flertall, og også Sametinget, så klart har sluttet seg til Regjeringens politikk, slik den kommer fram gjennom avtalen.

Gjennom en årrekke har beitesituasjonen i Finnmark stått i fokus. Etter mitt syn gir hovedbildet grunnlag for alvorlig bekymring. Det er derfor gledelig, ja, også nødvendig at næringen gjennom årets reindriftsavtale selv har tatt et ansvar for nødvendig reinstallstilpasning i de mest utsatte reinbeitedistriktene i Finnmark. Jeg viser til punkt 1 i sluttprotokollen fra reindriftsavtaleforhandlingene, som skisserer en strategi hvor distriktsstyrene i nærmere definerte tiltaksdistrikter skal utarbeide planer for utslaktning i henhold til fastsatte vektgrenser. Samtidig etableres det en spesiell ordning for innløsning av driftsenheter i disse distriktene, som skal bidra til ytterligere reintlallsreduksjon.

Dersom disse tiltakene ikke gir nødvendige resultater, forutsetter det videre opplegg at myndighetene neste år fastsetter utslaktingskrav overfor den enkelte driftsenhet med hjemmel i reindriftsloven. Dette er for øvrig i tråd med det som har vært et uttalt siktemål både fra Regjeringens og Stortingets side: å knytte reindriftsavtalens og reindriftslovens virkemidler sterkere sammen.

Landbruksdepartementet vil følge nøye med i gjennomføringen av de strategier som årets avtale legger opp til. Det blir krevende å få den nødvendige reinstallstilpasning i Finnmark. I dette vanskelige arbeidet er det nødvendig å ha støtte fra et klart flertall i Stortinget.

Avtalepartene er også enige om å innføre en ordning med tidligpensjon i reindriften etter mønster fra jordbruksavtalen. Jeg viser til punkt 2 i sluttprotokollen. Dette skal stimulere til tidligere generasjonsoverganger samt til en tilpasning i reintlallet og strukturen i næringen.

I fjorårets avtale ble det innført en ordning med et halvt produksjonstilskudd ekstra til driftsenheter der begge ektefeller deltar aktivt i reindriften. Denne ordningen videreføres og er etter mitt syn viktig i arbeidet for å styrke kvinnes posisjon og synliggjøre deres innsats i næringen. Det kan for øvrig nevnes at en ny stilling som kvinnekonsulent ved Reindriftsforvaltningen i Alta vil styrke dette arbeidet ytterligere. Kvinnekonsulenten skal bl.a. arbeide særskilt for at generelle næringstiltak tar tilstrekkelige kvinne- og familierettede hensyn.

Som ved behandlingen av fjorårets avtale kommer flertallet inn på forhold vedrørende import av levende rein fra Russland og Finland. Det er grunn til å anta at vi i de nærmeste årene vil stå overfor et permanent behov for import. I denne sammenheng er jeg innstilt på å finne fram til ordninger som gir slakteribedriftene og næringen mest mulig forutsigbare rammevilkår med hensyn til mulighetene for import.

Ved vurderingene av om tollnedsettelse skal gis, vil behovet i markedet måtte legges til grunn. Ut fra regelverket i WTO har imidlertid Norge klare forpliktelser overfor andre WTO-medlemmer når det gjelder tollnivå og likebehandling. Vi kan ikke fritt fastsette tollsatser til fordel for import fra bestemte land. Det er heller ikke mulig å særbehandle bestemte bedrifter på norsk side. Endelig er det grunn til å understreke at import forutsetter at det i tilstrekkelig grad foreligger sikkerhet for at veterinærmessige og dyreetiske hensyn blir ivarettatt. Vi må ikke oppleve at siste års uheldige erfaringer med

reintransport fra Russland får gjenta seg i nye situasjoner.

Til slutt vil jeg vise til Sametingets behandling av avtalen og de uttalelser som har kommet derfra, som naturligvis vil være viktige å ta med seg i Regjeringens videre arbeid med reindriftpolitikken.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2.

K i r s t i K o l l e G r ø n d a h l gjeninntok her presidentplassen.

Etter at det var ringt til votering i 5 minutter, uttalte **presidenten:** Da er vi klare for votering.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten er det satt fram fem forslag. Det er

- forslagene nr. 1 og 2, fra Øystein Hedstrøm på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre
- forslagene nr. 3-5, fra Karin Andersen på vegne av Sosialistisk Venstreparti.

Forslagene fra Fremskrittspartiet og Høyre er inntatt i innstillingen, mens forslagene fra Sosialistisk Venstreparti er omdelt i salen.

Forslagene nr. 1 og 2, fra Fremskrittspartiet og Høyre, er omgjort til oversendelsesforslag og vil bli endret i tråd med dette.

Forslag nr. 1 lyder i endret form:

«Det henstilles til Regjeringen å legge til rette for innføring av kjøretøybestemmelser mht. akseltrykk og vogntoglengde som harmonerer mer med bestemmelser i våre naboland.»

Forslag nr. 2 lyder i endret form:

«Det henstilles til Regjeringen å fremme forslag om endringer i skogavgiftsordningen, med sikte på å fjerne eller heve vesentlig beløpsgrensene for skattefordelen og øke overavskrivningsdelen.»

Presidenten foreslår at disse forslagene oversendes Regjeringen uten realitetsvotering – og anser det som bifalt.

Det åpnes for stemmeforklaringer.

Torstein Rudihagen (A): Eg har under debatten tidligere i dag oppfordra SV til å gjere forslaga nr. 4 og 5 om til oversendingsforslag. Eg held fast ved det.

Dersom dei blir ståande, rår eg representantane frå Arbeidarpartiet til å stemme imot forslaga nr. 4 og 5.

Elles rår eg Arbeidarpartiet sine representantar til å gå imot forslag nr. 3 og å stemme for komiteen si tilråding.

Karin Andersen (SV): Jeg har oppfattet oppfordringen, men jeg kommer ikke til å følge den. Her er det slik at mens graset gror, dør kua, og nå må det snart settes i gang. Jeg opprettholder derfor begge forslagene, og forslag nr. 5 som en spesiell hilsen til kraftsosialisten Bent Hegna, som er 40 år i dag.

Presidenten: Gratulerer med dagen!

Presidenten har ikke hørt noe som tilsier at vi skal splitte voteringene. Det er det heller ingen som gir tegn til.

Vi skal da votere over forslagene nr. 3, 4 og 5, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fastsette en miljøforskrift hjemlet i skogbruksloven så snart som mulig.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge fram forslag, som for eksempel fjerning av kjørevegsavgift for jernbane,- som gir miljøvennlig transport konkurransefortrinn.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge fram forslag til forskrifts-, skatte- og lovendringer som gir miljøvennlig bruk av bioenergi nødvendig konkurransefortrinn.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble mot 7 stemmer ikke bifalt.

Komiteen hadde innstillet:

St.meld. nr. 17 (1998-99) – Verdiskaping og miljø – muligheter i skogsektoren (Skogmeldingen) – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 2

Komiteen hadde innstillet:

På statsbudsjettet for 1999 gjøres følgende endringer:

I.
U t g i f t e r :

Kap.	Post		Kroner
1151		Til gjennomføring av reindrifftsavtalen	
	51	Tilskudd til Reindriftens Utviklingsfond, økes med fra kr 31 900 000 til kr 32 400 000	500 000
	75	Kostnadssenkende og direkte tilskudd, <i>kan overføres</i> , økes med fra kr 37 300 000 til kr 39 300 000	2 000 000
	82	(Ny) Kostnader vedrørende radioaktivitet i reinkjøtt bevilges med	1 500 000

II.

Stortinget samtykker i at Landbruksdepartementet kan omdisponere inntil 3,0 mill. kroner av overført beløp på kap. 1151 post 75 til finansiering av tiltak mot radioaktivitet i reinkjøtt.

III.

Stortinget samtykker i at Landbruksdepartementet kan omdisponere inntil 4,0 mill. kroner av overført beløp på kap. 1151 post 75 til finansiering av tiltak etter krisevinteren 1996/97 i Finnmark og Troms og til tiltak for å avhjelpe situasjonen for enkelte driftsenheter i Troms, Nordland og Sør-Trøndelag/Hedmark etter flere år med vedvarende tap.

Presidenten: Fremskrittspartiet har varslet at de vil stemme mot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 85 mot 17 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 12.54.50)

S a k n r . 3*Referat*

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat.

Møtet hevet kl. 12.55.

Møte torsdag den 10. juni kl. 18 President: **K i r s t i K o l l e G r ø n d a h l**

D a g s o r d e n (nr. 108):

1. Statsministerens redegjørelse om den inngåtte fredsavtale for Kosovo

S a k n r . 1

Statsministerens redegjørelse om den inngåtte fredsavtale for Kosovo

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Det er med glede og lettelse jeg henvender meg til Stortinget i dag.

For en uke siden fikk vi det avgjørende gjennombruddet i arbeidet for å finne en politisk løsning på Kosovo-konflikten.

I går kveld undertegnet representanter for NATO og Jugoslavia avtalen om tilbaketrekning av jugoslaviske styrker fra Kosovo.

I dag kan vi konstatere at tilbaketrekningen er underveis.

På dette grunnlag har generalsekretær Solana, etter konsultasjoner i NATOs råd, for to timer siden kunngjort stans i NATOs bombeaksjoner mot Jugoslavia.

Sikkerhetsrådet sitter nå samlet for å vedta en resolusjon som gir mandat for utplassering av en internasjonal militær fredsstyrke i Kosovo og et internasjonalt sivilt nærvær.

Disse hendelsene har skapt håp om at tragedien i Kosovo nå går mot slutten, og om at befolkningen på Balkan – europeere som oss selv – igjen skal få oppleve fred og fremgang. Men erfaringene med president Milosevic tilsier nøye overvåking av og stor aktpågivenhet ved gjennomføring av avtalen.

Kombinasjonen av makt og diplomati har ført fram. NATOs samhold og besluttsomhet har vært avgjørende. NATOs aksjoner har ikke vært en kamp for territoriale eller økonomiske interesser, men for å forsvare grunnleggende menneskerettigheter og friheter – våre felles europeiske verdier.

Vi skylder fredsmeglerne Ahtisaari og Tsjernomyrdin, på vegne av EU og Russland, stor anerkjennelse for deres diplomatiske arbeid, sammen med USAs viseutenriksminister Talbott.

Det var disse felles bestrebelsene som sist uke førte til gjennomslaget for det internasjonale samfunns krav overfor president Milosevic i Beograd.

NATO vil nå gi klarsignal for innsetting av de styrkene som vil utgjøre hovedtyngden i en fredsoperasjon på om lag 50 000 soldater.

Utplasseringen av den internasjonale fredsstyrken vil skje i kjølvannet av at 40 000 serbiske tropper trekker seg ut av Kosovo.

Jugoslavia har godtatt en frist på elleve dager for å fullføre tilbaketrekningen. Når denne er fullført, vil NATO vedta en endelig avslutning av bombeaksjonene.

Tusenvis av NATO-soldater står allerede klare i Makedonia til å rykke inn for å etablere sikre omgivelser.

Hundretusener av flyktninger og fordrevne fra Kosovo vil da kunne vende tilbake til sine hjem under trygge og verdige forhold.

Dermed er NATO ikke lenger i væpnet konflikt med Jugoslavia.

Denne dagen er starten på en ny tid for Kosovo og for Balkan. Krigen er slutt. Nå begynner kampen for å vinne freden.

Vi må bistå albanere, serbere og de andre folkegruppene på Balkan på den vanskelige veien mot varig stabilitet og forsoning.

Vårt mål må være å sikre at Balkan, som så ofte har vært arnested for krig og alvorlige konflikter, får del i den samme stabilitet og velstand som vi tar som en selvfølge.

Utfordringene er mange og tunge. Men vi har en moralsk og politisk forpliktelse til å gjøre en innsats for å lege krigens sår.

Ledetråden i vårt videre arbeid må være det som Nordahl Grieg uttrykte slik i diktet «Til ungdommen»: «Skaper vi menneskeverd, skaper vi fred.»

Norge må stå sammen med våre allierte og bidra militært til å trygge freden. Regjeringen tar sikte på norsk deltakelse i NATOs styrker i Kosovo, og vil konsultere Stortingets organer om dette med det aller første.

Foruten NATO vil den internasjonale styrken bestå av soldater fra Russland og andre partnerland, deriblant våre nordiske naboland.

For Norge har det vært et viktig hensyn å inkludere Russland i de politiske og militære bestrebelsene på å sikre en fredsløsning. Det var derfor et viktig skritt som ble tatt da den russiske utenriksminister Ivanov møtte sin amerikanske kollega Albright i Norge 13. april. I mine samtaler i Moskva for en uke siden fremhevet jeg sterkt den store vekt som Norge legger på Russlands arbeid for fred på Balkan.

En sentral oppgave for NATO og den internasjonale styrken blir å overvåke avmilitariseringen av den kosovoalbanske geriljaen UCK. I mitt møte med UCKs politiske leder, Thaci, forleden, la jeg sterk vekt på at geriljaen må følge opp de forpliktelser man har påtatt seg om avvæpning.

Norge vil fortsatt være en betydelig bidragsyter til den humanitære innsatsen i Kosovo og i regionen for øvrig. Regjeringen foreslår som kjent, i St.prp. nr. 88 for 1998-99, at det bevilges nye 350 mill. kr til humanitære tiltak i den fasen vi nå går inn i. Senere vil Regjeringen komme tilbake til Stortinget med et samlet opplegg for norsk medvirkning i den videre gjenoppbyggingen i regionen, både demokratisk og økonomisk.

Ingen land eller folkegrupper vil være utelukket i denne sammenheng. NATO har fra første stund gjort det klart at vi ikke har ført krig mot det jugoslaviske folk. Vi må nå vise at vi er rede til å gi vårt håndslag også til det serbiske folk, og bidra til å utvikle et åpent demokratisk samfunn og gjenoppbygge landet.

Norge vil være sterkt engasjert gjennom vårt OSSE-formannskap i gjennomføringen av de sivile deler av

fredsprosessen. Det vil dreie seg om viktige oppgaver knyttet til demokratibygging, valgovervåking og styrking av det sivile samfunn med sikte på å skape et fleretnisk og demokratisk Kosovo.

I overmorgen reiser jeg på besøk til Balkan. Jeg vil i mine samtaler med lederne i Makedonia, Albania og Bosnia gjøre det klart at Norge vil videreføre det betydelige fredsengasjementet som vi har lagt for dagen gjennom mange år – både politisk, humanitært, militært og gjennom økonomisk støtte til stabilisering av regionen.

Jeg vil også besøke norske militære avdelinger i Bosnia og Makedonia og Luftforsvarets enheter i Italia, for å markere den betydelige innsats som det norske forsvaret yter for fred på Balkan. De fortjener vår honnør.

Det gjør også de norske frivillige organisasjonene, som fra første stund har gjort en stor innsats for å lindre nøden blant dem som har blitt rammet av konfliktene i regionen. Dette vil jeg fremheve under mine møter og besøk i flyktningleire i Albania og Makedonia.

Mandag ettermiddag vil jeg ha møte med NATOs generalsekretær Solana i Brussel for å drøfte de utfordringene vi nå står overfor. Jeg vil samtidig benytte anledningen til å fremføre vår takk for hans gode lederskap i en vanskelig situasjon, noe jeg også gjorde i en telefonsamtale jeg hadde med ham for noen få minutter siden.

Inntrykkene fra oppholdet på Balkan, og de samtaler jeg vil ha med NATOs ledelse, vil være en viktig del av grunnlaget for utformingen av en helhetlig norsk tilnærming til arbeidet for å trygge freden og stabiliteten på Balkan.

La meg til slutt også uttrykke Regjeringens takk til partiene her i Stortinget for bredt samhold og godt samarbeid i en krevende tid hvor slik støtte har vært av uvurderlig betydning.

Presidenten: Presidenten vil nå foreslå at det åpnes for en kort kommentarrunde, begrenset til ett innlegg på inntil 5 minutter fra hver partigruppe og eventuelt et avsluttende innlegg av statsministeren.

– Dette anses vedtatt.

Haakon Blankenborg (A): Det er som statsministeren sa, ein kombinasjon av militær og diplomatisk innsats som har resultert i ei avtale om Kosovo. Det er denne avtala som skal leggje grunnlaget for fred og gjenreising av Kosovo. Denne fredsløysinga bør vere berre byrjinga på slutten på dette tiåret med krigar og lidingar i det tidlegare Jugoslavia.

Ein myte som er i ferd med å festne seg hos veldig mange, er at dette er eit område som er dømt til konfliktar og lokale krigar. Eg meiner det er ein farleg myte, fordi historia viser oss at dei krigane som Balkan har hatt, stort sett har vore utførde av dei store maktene som har slåst om denne delen av Europa. Dette siste tiåret er unntaket, og derfor er det viktig at vi medverkar til at dette også blir eit unntak i tida som kjem. Det tidlegare Jugoslavia er ikkje eit område prega av ei uendeleg og ubryteleg historie av lokale konfliktar.

Dei krava som det internasjonale samfunn og NATO har stilt, er no i ferd med å bli gjennomførde. Dette er dei same krava som kom fram gjennom Rambouillet-forslaget, som NATO har stått fast på, og som også FN har stått bak. Det er ein tragisk situasjon at ein måtte gjennom denne lidinga i Serbia og Kosovo for å nå fram til akkurat det som låg på bordet i midten av mars i år. Derfor er det ein vellykka aksjon som er gjennomført, men det er likevel ein situasjon utan sigerherrar, men stort sett med taparar i alle delar av området.

Det er også ein særdeles vanskeleg fred som skal bygjast, fordi vi må unngå å gjere den same feilen som har vore gjort tidlegare på Balkan, der vi har prøvd å løyse kvar konflikt for seg. No er det viktig at vi klarer å løyse konfliktar i samanheng. Det er over tre millionar menneske på flukt i dette området. Mange av dei er frå Kosovo, men mange høyrer også til i andre delar av dette området. Utan at vi ser denne samanhengen, kan vi risikere å leggje til rette for nye konfliktar. I gjenreisinga er det naturlegvis Kosovo som skal vere i sentrum til å begynne med, fordi der er situasjonen mest akutt. Men om vi gløymer dei andre, er det sådd frø til nye konfliktar. Makedonia har tatt eit stort ansvar under denne konflikten og treng også assistanse etter at konflikten er over. Det gjeld i høgste grad også Montenegro, som har levd på kanten av borgarkrig og kupp, og der situasjonen neppe er særleg betre når denne avtala er inngått. Montenegro treng også det internasjonale samarbeidet. Det gjer også Serbia, med dei komplikasjonane dei har med ein leiar som Milosevic, som er tiltalt for brotsverk mot internasjonal lov. Likevel er det viktig at vi finn ein måte å samarbeide med Serbia på som gjer at vi kan støtte opp om dei som treng hjelpa mest, utan at vi dermed har ein politikk som støttar leiinga i dette landet. Men vi kan ikkje la dei mange flyktingane og dei mange som lid på grunn av denne krigen, der heilt grunnleggjande service er borte, møte vinteren i ein slik situasjon. Vi må finne fram til ein innsats som også hjelper desse.

Det er viktig at Norge går inn i dette samarbeidet ut frå tanken om arbeidsdeling. Det viktigaste er ikkje det norske flagget i kvar del av dette området, men resultatet. Derfor bør vi også sørgje for at både den militære og den sivile innsatsen, så langt råd er, går inn i internasjonal samordning, og at vi tar ansvaret der det er størst behov for det, etter ei samla vurdering. Også for oss vil naturlegvis Kosovo vere det primære. Men om behovet skulle vere større andre stader, og andre ut frå ei total arbeidsdeling kan gjere ein betre innsats i Kosovo, meiner vi at det er viktig at vi tar ansvaret der det internasjonale samfunnet finn at det er mest påkravd. Dette bør vere retningslinja, både for den sivile og den militære innsatsen.

Sjølv om vi no er veldig nær ei avtale, og akkurat no manglar berre Tryggingrådet vedtak – kanskje er det også på plass akkurat no – bør vi, som statsministeren også streka under, vere budde på tilbakeslag, til og med under den ti-elleve dagars prosessen med uttrekking frå Kosovo. Derfor er det rett at det militære presset er der, men at vi samtidig arbeider for at det ikkje blir nødvendig å ta dette i bruk.

Carl I. Hagen (Frp): Fremskrittspartiets stortingsgruppe slutter seg til den glede og lettelse som statsministeren gav uttrykk for over den utviklingen som nå har skjedd. Vi håper også på oppfølging fra Sikkerhetsrådet, og at det som ligger i avtalen, vil kunne bli gjennomført.

Det er imidlertid også, tror jeg, på sin plass å nevne at vi ikke må være for overoptimistiske så tidlig i denne prosessen, fordi faren for tilbakeslag og alvorlige problemer selvsagt også vil være der. Erfaringene med løfter og underskrifter fra president Milosevic er ikke særlig gode. Derfor er det viktig at dette følges opp, og at det vedvarende presset som har vært, opprettholdes hvis det eventuelt skulle vise seg at Milosevic heller ikke denne gangen vil gjennomføre det som er lovet.

Jeg slutter meg til det som er sagt med hensyn til ønsket om at Norge skal bidra til gjenoppbyggingen av Kosovo. Det er selvsagt viktig å komme raskt i gang, slik at flyktingene kan vende tilbake til Kosovo og bidra til gjenoppbyggingen av landet. Vi bør bidra særlig med finansielle midler og med varer og tjenester som eventuelt kan fremskaffes i dette arbeidet, og støtte opp under flyktingene som vi nå forventer vil vende tilbake for å delta i gjenoppbyggingen.

At det nå lages betydelige planer for gjenoppbygging, er også noe vi slutter oss til. Men jeg vil gjerne legge til at det spesielt overfor Serbia må stilles en god del krav. Vi forventer at krigsforbryterdomstolens anklager opprettholdes, og at arbeidet med å bringe de ansvarlige til ansvar for det som har skjedd, også forsterkes og ikke glemmes i den rusen som nå lett kan bre seg, i og med at det er gode muligheter for fred. Av hensyn til fremtiden kan man ikke bare sette en strek over det som har skjedd. Man må også tenke på det.

Det Haakon Blankenborg og statsministeren sa om demokratibygging i Kosovo, er viktig. Men det er like viktig å arbeide for demokratibygging i Serbia. Hovedårsaken til det som har skjedd, ligger jo i de forholdene og det lederskapet som er der. Det er den faste linje fra NATO, først og fremst under ledelse av USA, som er årsaken til at man nå har kommet dit man nå er, hvor det kan være håp om varig fred og fordragelighet. Men vi vil gjerne understreke betydningen av at man nå først og fremst bidrar til å bygge opp Kosovo. Og vi har stor forståelse for de krav som er rettet fra andre lands toppledere når det gjelder bistand og gjenoppbygging også av Serbia. Det er nå det må stilles krav om demokratisk utvikling også der. Men vi gir vår tilslutning til at Norge selvsagt skal være med. Først og fremst synes vi man nå må konsentrere seg om gjenoppbyggingen av og hjelpen til Kosovo, Makedonia og Montenegro, og at det må settes inn diplomatiske krefter for å få et styringssystem i Serbia som gjør at vi på litt sikt ikke behøver å være engstelig for at noe på nytt skal skje.

Einar Steensnæs (KrF): «Krigen er slutt. Nå begynner kampen om freden,» sa statsministeren. Og med det er det vel mer enn tydeliggjort at vi står foran et omfattende oppbyggingsarbeid med store oppgaver, store utfordringer, gjenoppbygging av infrastruktur, gjenoppret-

ting av sivile strukturer, økonomisk stabilisering, demokratisk stabilisering, og ikke minst dette å trekke Jugoslavia inn i et internasjonalt nettverk, for på den måten å gi impulser som kan stabilisere og sikre landets demokratiske og økonomiske utvikling.

Statsministeren understreket at et opplegg for gjenoppbyggingen må gjelde regionalt. Han sa:

«Ingen land eller folkegrupper vil være utelukket i denne sammenheng.»

Jeg tror det er en viktig understrekning på en dag som denne, hvor vi gleder oss over at den strategi som ble lagt opp, førte fram til det resultatet vi ser i dag. Jeg tror at nettopp en slik holdning, hvor alle land i regionen trekkes inn i det oppbyggingsarbeid som skal gjennomføres, vil være den sikreste garantien for at den stabiliteten en ønsker, forebyggingen av at etniske spenninger nok en gang skal slå ut og utvikle seg til konflikter, går gjennom å trekke samtlige land i regionen og alle folk, uansett, inn i dette gjenreisningsarbeidet.

Jeg ser at det er begynt en debatt om hvem som skal omfattes av det gjenreisningsarbeid og de økonomiske midlene som nå blir stilt til disposisjon for gjenreisningsarbeidet. Jeg tror det er viktig å fastslå at flyktingene har det samme behov for grunnleggende hjelp, uavhengig av etnisk tilhørighet, og at dette må angi kanskje den viktigste retningslinje for den humanitære hjelpen som nå blir etablert. Utbombede, brente hus i Pristina må gå foran bombede broer ellers i Serbia.

Som representanten Hagen viste til, er altså Milosevic tiltalt for krigsforbryterdomstolen, så noen støtte til hans regime er derfor ikke aktuelt. Men krigen er ikke ført, som statsministeren sa, mot det jugoslaviske folk. Derfor er de prinsipper for hjelp som statsministeren trakk opp, så viktige, og det kan selvfølgelig føre oss inn i vanskelige balanse ganger i forhold til ønsket om å støtte en demokratisk utvikling i landet.

Som statsministeren også sa, har det vært et utmerket samarbeid mellom storting og regjering i denne vanskelige, men viktige saken. Det har vært betydningsfullt og verdifullt i en slik sammenheng. Jeg tror det er en alminnelig oppfatning at Regjeringen har håndtert denne vanskelige konflikten på en meget god måte, både hva gjelder det politiske skjønn som er utøvd, og også i forhold til det ønsket som Stortinget har hatt til enhver tid, å være orientert om viktige utviklingsstrekk ved krigen.

Jeg synes derfor det er på sin plass her også å uttrykke en takk til Regjeringen for det arbeidet som er gjort, og jeg støtter meg for øvrig helt til det statsministeren sa om en takk til opposisjonspartiene i Stortinget for den positive medvirkning til at en har kunnet stå samlet i de veldig vanskelige avveiningene som har vært nødvendige under denne konflikten.

Jan Petersen (H): Det ligger også til meg å slutte meg til den glede som tidligere er uttrykt over at konflikten nå er over den væpnede fase – vi håpet jo det etter forrige uke. Vi så at det kom tilbakeslag, men nå må det være mulig å slippe gleden løs over at krigen er kommet til en ende.

Men jeg er uten videre enig med dem som har sagt at nye tilbakeslag kan komme. Vi går inn i en tid hvor vanskelighetene kommer til å bli svært mange, og da skal den lærdommen som denne krisen som andre ting har gitt oss, nemlig at det å stå sammen i NATO-kretsen, er selve kjernen. Det at NATO også har hatt evnen til å stå sammen til siste detalj og følge det som var planlagt, er også svært viktig. Dette er et område hvor det har vært mye løgn, utsettelse, bedrag og forsøk på å utnytte uavklarte småspørsmål, og derfor er det svært viktig at avtaler nå følges til minste detalj.

Vi kommer nå altså over i en ny fase, og jeg vil si at jeg er svært fornøyd med at NATOs ønske og krav om å utgjøre kjernen i den fredsstyrken som skal settes inn i Kosovo, også blir virkelighet. Her ligger selve nøkkelen til at den albanske befolkningen skal tørre å komme tilbake og satse sin fremtid i Kosovo igjen. Og det er nettopp det at denne styrken er kjernen, som også er nøkkelen til at den albanske geriljaen vil tørre å følge de avtalene som er inngått, og som forutsetter avvæpning. Jeg tror det er svært viktig at vi oppholder oss akkurat ved dette punktet.

Når det så gjelder gjenoppbyggingen, er det åpenbart, som utenriksministeren sa i forrige redegjørelse, at her er det mer enn nok til alle involverte. Det er en kjempeoppgave, og det er viktig at den gjennomføres på en koordinert og skikkelig måte. Jeg er uten videre enig i det utenrikskomiteens leder sa om akkurat dette. Kosovo er kjernen, men land som Montenegro, Makedonia og Albania er viktige.

Det vi også må se i øyene, er at vi ikke helt har tenkt igjennom – det skulle bare mangle at det er gjort allerede – hvordan Serbia skal håndteres. Serbia er et land ledet av en krigsforbrytterettersøkt president. Og når vi nå snakker om demokratisering av Serbia, skal vi ikke glemme at denne lederen jo er valgt av det serbiske folk, og deri ligger mye av problemet. Det er viktig å strekke hånden ut og få hele Balkan inn i en ny fase, men samtidig står vi overfor et reelt og ganske dyptgripende problem.

Jeg tror kanskje det kan være til hjelp å skille mellom nødhjelp og gjenoppbygging, for det er klart at alle mennesker i nød, flyktninger, har krav på hjelp. Hvordan vi så nærmere håndterer gjenoppbyggingsfasen, kan faktisk bli et vanskeligere spørsmål, men jeg ser det som åpenbart, av hensyn til land som Bulgaria og Romania, at det må være viktig også å gå inn og hjelpe til med å få klaret opp Donau, simpelthen for å slippe handelen fra disse landene tilbake til Vest-Europa.

Det er ingen uproblematisk affære nå å legge opp en gjennomtenkt politikk overfor Serbia. Vi håper at vi snart får et opplegg for norsk medvirkning å ta stilling til, for jeg tror det er viktig, som representanten Blankenborg sa, at vi koordinerer oss og gjør jobben der vi best kan gjøre nytte for oss.

Johan J. Jakobsen (Sp): Meldingen om stans i krigshandlingene i Kosovo blir møtt med stor lettelse i hele det internasjonale samfunn. Også for de land og de politi-

kere som har støttet NATOs aksjoner i Kosovo, har nemlig krigen vært en stor belastning. At Milosevic etter over to måneders militært press har måttet bøye av for det internasjonale samfunns krav, gir imidlertid liten grunn til å triumfere, til det har de menneskelige og politiske omkostningene vært for store. Som utenrikskomiteens leder sa: I denne konflikten er det ingen seierherrer.

Det er på mange måter tragisk at så omfattende militære aksjoner har vært nødvendige for å stanse den omfattende etniske rensingen som Milosevic hadde lagt opp til. Erfaringene fra Kosovo-konflikten er dyrekjøpte for alle. Og når vi nå skal drøfte NATOs framtid på grunnlag av det nye strategiske konseptet, vil også erfaringene fra Kosovo-krigen være et dramatisk bakteppe.

Den 10. juni vil bli stående som en merkedag. Men dagen markerer også overgangen til en ny, krevende fase i utviklingen på Balkan. Kampen for å vinne freden på Balkan er også, som statsministeren sa, en krevende utfordring, ikke bare for det internasjonale samfunn som sådant, men også for NATO.

En resolusjon fra FNs sikkerhetsråd vil forhåpentligvis nå gi det folkerettslige grunnlaget for den videre utviklingen, for det første innsettingen av sikkerhetsstyrken KFOR, som skal sikre trygg tilbakevending for kosovoalbanerne til Kosovo og etableringen av et sivilt nærvær i regionen, og i neste omgang gjenoppbyggingen av regionen etter de omfattende krigshandlingene. Dette er spørsmål som Stortinget vil komme tilbake til i mange sammenhenger; det er vel slik at Kosovo-saken vil stå på Stortingets dagsorden i meget lang tid framover.

Statsministeren varslet norsk bidrag og norsk deltakelse både når det gjelder sikkerhetsstyrken, og når det gjelder innsats for gjenoppbygging av regionen. Jeg føler meg trygg på at Regjeringen vil ha bred støtte i Stortinget både når det gjelder deltakelse i sikkerhetsstyrken i Kosovo, og når det gjelder økonomiske og andre bidrag til gjenoppbyggingen av denne regionen.

Det er grunn til å merke seg at det ligger en enorm diplomatisk innsats bak den fredsslutning og det opphør av krigshandlingene som vi nå har sett. I den forbindelse er det grunn til å hilse Russlands gjeninntreden på den diplomatiske arena velkommen. Det er grunn til å merke seg at Russlands og Tsjernomyrdins innsats i det diplomatiske arbeidet omkring Kosovo har vært helt avgjørende for at krigshandlingene nå forhåpentligvis er slutt. I dag vil vi alle glede oss over at det mange har oppfattet som et mareritt, nå er over. Men som statsministeren også var inne på i sin redegjørelse, er morgendagens utfordringer også slik at de vil kreve stor innsats av oss alle, ikke minst av det norske samfunn.

Kristin Halvorsen (SV): Jeg vet ikke om det er mulig for meg å overgå foregående taler i lettelse over at det ser ut som krigen i Kosovo og på Balkan er slutt, men jeg tror kanskje. Og det er ikke fordi at denne saken først og fremst har vært vanskelig for noen hver av oss, men fordi vi har vært i en situasjon med krig og humanitær katastrofe midt i Europa i 1999. Og den største omkostningen

av dette har kosovoalbanerne og folket på Balkan selv betalt.

Nå er det lagt et hovedspor for fred. Det kan komme tilbakeslag, det må vi være beredt på, men ikke store nok tilbakeslag, etter SVs oppfatning, til at hovedsporet blir forlatt.

Nå er det slutt på NATOs bombing, og det må være slutt på den etniske rensingen. Det er et FN-mandat for en fredsstyrke rett rundt hjørnet, og freden må bygges.

Det er jo nå bred oppslutning i Stortinget – det går jeg ut fra at statsministeren og Regjeringen merker seg – for at gjenoppbyggingen av freden må inkludere alle folkegrupper. Selvsagt er jobben størst i Kosovo. Den jobben som først og fremst må gjøres, er selvsagt å sikre de hundretusener av flyktninger i nærområdene mulighet for tak over hodet før vinteren. Men det er like vesentlig å ha alle tankene i hodet samtidig. Her må man legge opp til et gjenoppbygingsarbeid som inkluderer alle grupper. Det skal være et multietnisk samfunn i Kosovo og på hele Balkan. Og særlig fordi det fins tapere i denne krigen, er det viktig å holde et klart skille mellom Milosevic og det serbiske folk. Det er ikke lett, fordi man har en folkevalgt president som er ettersøkt for krigsforbrytelse. Da er det vesentlig at det gjøres på en sånn måte at man nettopp har muligheter for å styrke den opposisjonen som hele tiden har vært der mot Milosevic, men som har vært undertrykt. Derfor må man være spesielt aktpågivende overfor det, fordi det kan sikre fred og stabilitet på sikt.

Det kan ikke være sånn at lommeboken er vid åpen når det gjelder krigsinnsats, og at gjerrigheten setter inn når det gjelder fredsoppbygging. Det oppfatter jeg også at det er bred enighet om i Stortinget. Og så er det opp til oss da i fellesskap å følge opp når det kommer til konkrete bevilgninger og inndekninger, og det er det bare tiden framover som vil vise.

Det ligger nå også et stort opprydningsarbeid foran oss i Kosovo. Det er lagt ut miner, og flyktningenes sikkerhet i forhold til å kunne vende tilbake er avhengig av at minene fjernes. Det påligger de serbiske styrkene et stort ansvar når det gjelder å vise hvor de er, sånn at den opprydningsjobben kan gjøres. Men det er jo også sånn at det ligger rester etter NATOs krigføring i Kosovo og på resten av Balkan. Det er brukt klasebomber som nå også kan være til fare, og det er veldig viktig at NATO frigir den informasjonen som trengs, og bidrar til den opprydningsjobben selv også. Det er også en stor miljøopprensningsjobb som skal gjøres. Her har Norge kompetanse. Den må vi bruke og sette inn.

Til slutt: Det kommer til å ligge forpliktelser på Europa i mange år framover til å være med og bygge freden på Balkan. Det grunnleggende må være at det er sammenheng i den holdningen vi har på hjemmebane i forhold til hva vi ønsker å oppnå i Kosovo og på resten av Balkan, nemlig at det er mulig for folk med ulik etnisk bakgrunn å leve i fredelig sameksistens. Det vil alltid finnes noen maktpolitikere som ønsker å blåse opp og forstørre det som må ligge av muligheter for konflikt mellom folk – ikke til beste for folk flest, men for vinning av egen makt

og framgang. Det er den lærdommen som alle politikere i alle europeiske land, også i Norge – ja, i alle land i hele verden – må ta med seg og føle ansvar for hver eneste dag.

Harald Hove (V): Det er ikke vanskelig å være med og gi uttrykk for at man deler den gleden som alle før har gitt uttrykk for i dag. Vi er vel på mange måter i dag egentlig der vi sist helg håpet vi skulle være når utenriksministeren gav sin redegjørelse på mandag, men som vi dessverre ikke var, fordi man fikk en viss utsettelse i avslutningen av forhandlingene. Samtidig var situasjonen den at mandagens redegjørelse og debatt langt på vei hadde som en forutsetning at vi i løpet av få dager ville komme dit vi har kommet i dag.

Som flere har gitt uttrykk for, og som statsministeren en rekke ganger har sagt: Det viktige nå er å vinne freden. Og da er det sentralt å framheve det internasjonale ansvar som er knyttet til å ha et utgangspunkt i et FN-mandat for det videre arbeid, og at det er en oppgave som NATO, EU, OSSE, Russland og partnerlandene i fellesskap må gå inn og ta.

Vi må vente, og regne med, at mange vil ha utålmodighet i forhold til å se resultater i fortsettelsen, og det er vel en utålmodighet som man på mange måter skal ønske i forhold til bl.a. at flyktninger skal kunne vende hjem. Samtidig må vi være forberedt på at vi må utvise tålmodighet, for det kommer åpenbart til å ta tid før alle flyktningene vil kunne vende tilbake, og dernest vil det ta år før man kan regne med at det internasjonale samfunn vil kunne trekke seg tilbake og langt på vei si at nå er det opp til befolkningen og landene i området selv å stå for den videre utviklingen. Erfaringene fra Bosnia har vel i høyeste grad vist nettopp det.

En annen ting vi også må være forberedt på, er hva man vil kunne komme til å oppdage inne i Kosovo når man nå får mulighet til å komme tilbake. Det vil lett kunne være ting som overskrider de fantasier som man tross alt har, i forhold til at det har skjedd ting som er grusomme.

Gjennomføringen av uttrekking og innsetting av internasjonale styrker er vel det som nå først må stå på dagsordenen, og også gjennom OSSE å komme inn med et mer sivilt og ikke-militært nærvær i tillegg.

Når det gjelder nødhjelp og humanitær hjelp, er det noe som må rettes mot alle, uansett hvor de måtte befinne seg, om det er i Kosovo, i Serbia, i Montenegro, i Makedonia og i Bosnia. Her vil det ikke kunne være noen begrensning i forhold til innsatsen. Jeg vil gjerne understreke det som Jan Petersen sa om akkurat forholdet mellom nødhjelp og humanitær hjelp på den ene siden, og det som gjelder gjenoppbygging. Der vil det kunne være litt andre problemstillinger å ta innover seg. Når det gjelder hva som videre skal skje etter nødhjelp og humanitær hjelp, er det viktig at man kommer i gang med å legge planer, og at man også er forberedt på å komme i gang med det videre arbeidet. Men samtidig må man avvente situasjonen før man kan si sikkert hva som skal gjøres. Man kan ikke gjøre alt samtidig.

Men det er ganske åpenbart at det er en stor grad av enighet i det internasjonale samfunn om at det må settes i verk en gjenoppbyggingsplan for området som enkelte har valgt å kalle en Marshall-plan. Og denne planen må i utgangspunktet ikke utelukke noen, og det vil i prinsippet også gjelde for Serbia.

Når det gjelder Serbia konkret, er det viktig å støtte de demokratiske krefter, men samtidig unngå å understøtte Milosevics regime. Jeg tror jeg bare vil si det såpass klart at hvordan man skal finne balansepunktet her, er i hvert fall ikke jeg beredt til å gi noe direkte svar på i dag.

Og siden jeg er den siste som kommer til orde før statsministeren skal få et avslutningsinnlegg, får jeg si at det som har vært situasjonen under hele denne konflikten, og som også veldig klart kommer til uttrykk i dag, er at enigheten i Stortinget har vært markert og sterk, og at uenigheten har vært knyttet til mer avgrensede spørsmål.

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Denne rundten har selvsagt naturlig nok vært preget av glede og lettelse over de meldingene vi har fått i dag, men også av at vi nå må vende blikket framover og se på de utfordringene vi møter. Og de kommer umiddelbart.

Det er helt riktig, som flere har vært inne på, at det vil være en fare for tilbakeslag, og det tror jeg nok vi vil kunne komme til å oppleve også i de kommende dager. Vi står overfor store oppgaver både når det gjelder huma-

nitære bidrag, militære bidrag, sivile bidrag og ikke minst den mer langsiktige gjenoppbygging.

Jeg registrerer at det er bred enighet i Stortinget om at Norge må delta på alle disse områdene når det nå gjelder arbeidet for å lindre nød og for å skape stabilitet. Jeg er enig med Arbeiderpartiets Haakon Blankenborg i at Norge må ta ansvar der vi trengs mest. Derfor vil Regjeringen se våre militære bidrag til SFOR og KFOR i sammenheng, også fordi det naturlig nok er grenser for Norges kapasitet.

Jeg kan også si at Regjeringen allerede er i gang med drøftinger om med hva og hvordan Norge kan bidra. Men her er vi helt avhengig av konsultasjoner og koordinering i NATO, i OSSE og i andre sammenhenger. Derfor er det ikke mulig i dag å presentere et konkret helhetlig bilde av den norske innsatsen framover, men det vil vi også legge fram for Stortinget så snart det er mulig.

Jeg registrerer at det er bred enighet i Stortinget om at vår hjelp skal gå til alle folkegrupper som har vært rammet på Balkan. La meg til slutt bare si at debatten i dag også tegner godt for fortsatt bred politisk enighet om norsk Balkan-politikk.

Presidenten: Debatten om redegjørelsen er dermed avsluttet. Presidenten vil foreslå at statsministerens redegjørelse om den inngåtte fredsavtale for Kosovo vedlegges protokollen. – Det anses vedtatt.

Møtet hevet kl. 18.50